พืชอนุรักษ์ในบัญชีไซเตส (CITES) :

กล้วยไม้ป่า ในผืนป่าตะวันออก

ตอนที่ ๑

รองเท้านารีคางกบ

Paphiopedilum callosum (Rchb.f.) Stein

กลุ่มงานประสานงานและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ
กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

พืชอนุรักษ์ในบัญชีไซเตส (CITES) :

กล้วยไม้ป่า ในผืนป่าตะวันออก

ตอนที่ ๑

จัดทำโดย : กลุ่มงานประสานงานและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ
กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
พิมพ์ครั้งที่ : 1/2556 จำนวน 2,000 เล่ม
สำหรับเผยแพร่ **ห้ามจำหน่าย** สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2556
ที่ปรึกษา : ตรีภพ ทิพยศักดิ์
ที่ปรึกษาด้านพฤกษศาสตร์ : ดร.สมราน สุดดี
เรียบเรียง : อาภรณ์ อุดมศิลป์
คณะผู้ศึกษา และภาพประกอบ :
อาภรณ์ อุดมศิลป์
ทวีโชค จำรัสฉาย
รัชภัทร โภชฌงค์
วิเชียร พิพัฒน์มงคลสิน
ภาพประกอบเพิ่มเติม :
สุพัตตรา โพธิ์ศิริ
ปริวรรต อุทธสิงห์
ผู้พิมพ์ : ปวีณา ใฝ่ฝัน
ณัฏฐญาวรรณ นิลเนียม
พิสูจน์อักษร : พัฒนา ยิวคิม
มนัสพร สง่าเมือง
ออกแบบปก : อุทุมพร ดวงเจริญ
กรรัตน์ สิริวิชัยกุล
พิมพ์เมื่อ : มีนาคม 2556
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
ISBN : 978-616-316-117-8

Coelogyne brachyptera Rchb. f.

บทนำ

สืบเนื่องจากการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าทั่วโลก มีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งด้านปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อประชากรของพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าในธรรมชาติลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว จนบางชนิดใกล้สูญพันธุ์ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินี้ไว้ให้ยังประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติของอนุชนรุ่นต่อๆ ไป **อนุสัญญาไซเตส (CITES : Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)** หรืออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ จึงถือกำเนิดขึ้นและมีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2515 ครบรอบ 40 ปี ในปีนี้ (พ.ศ.2556) มีประเทศสมาชิกร่วมลงนามแล้วถึง 178 ประเทศทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศภาคีสมาชิก ชนิดพันธุ์ในบัญชีควบคุมของ CITES จัดเป็น 3 บัญชี (Appendix I, II และ III) ตามระดับความจำเป็นในการปกป้อง **บัญชี 1 ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ห้ามทำการค้าขายโดยเด็ดขาด** ยกเว้นเฉพาะกรณีจำเป็น เช่น เพื่อการศึกษา วิจัย มีการขยายเทียมหรือเพาะพันธุ์ขึ้นมาใหม่ **บัญชี 2 ชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์** ทำการค้าได้ แต่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายภายในประเทศ **ส่วนบัญชี 3 ชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง** และได้ขอความร่วมมือจากประเทศสมาชิกให้ช่วยควบคุมดูแลการนำเข้าด้วย โดยจะต้องมีหนังสือรับรองการส่งออกจากประเทศถิ่นกำเนิด พืชกลุ่มกล้วยไม้ป่าทุกชนิดถูกจัดอยู่ในบัญชี 2 ยกเว้น เอื้องปากนกแก้ว (*Dendrobium cruentum*) และสกุลรองเท้านารี (*Paphiopedilum* spp.) ทั้งหมดถูกจัดอยู่ในบัญชี 1

พืชวงศ์กล้วยไม้ (ORCHIDACEAE)

กล้วยไม้ เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีการกระจายอยู่ทั่วไปแทบทุกมุมโลก ซึ่งประมาณกันว่ามีอยู่ราว 800 สกุล และไม่น้อยกว่า 25,000 – 30,000 ชนิด จึงจัดเป็นพืชวงศ์ใหญ่ที่มีจำนวนชนิดมากที่สุดในโลก ส่วนใหญ่มีการกระจายพันธุ์อยู่ในเขตร้อน และเขตอบอุ่น ในประเทศไทยมีประมาณ 176 สกุล 1,157 ชนิด สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งบนกิ่งไม้ พื้นดิน พื้นหิน และที่ชื้นแฉะ ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ โคนใบแผ่ออกเป็นกาบ ดอกออกเป็นช่อหรือเป็นดอกเดี่ยว มีก้านดอกโดดเด่น ดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรด้านข้าง มีกลีบรวม 6 กลีบ เป็นกลีบเลี้ยง 3 กลีบ เป็นกลีบชั้นนอกอาจแยกหรือเชื่อมติดกัน กลีบดอก 3 กลีบ เป็นกลีบชั้นในโดยมีกลีบกลางเป็นกลีบปาก มีรูปร่างและสีแตกต่างจากกลีบข้าง 2 กลีบ เกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียเชื่อมติดกันเป็นเส้าเกสร อับเรณูเป็นกลุ่มมี 2 หรือ 8 กลุ่ม รังไข่อยู่ใต้วงกลีบ ผลแก่แห้งแตกมี 3 หรือ 6 แนวตะเข็บ เมล็ดคล้ายฝุ่นผง ขนาดเล็กจำนวนมาก น้ำหนักเบา เนื่องจากมีอาหารสะสมเพียงเล็กน้อยจึงปลิวกระจายไปตามลม เพิ่มโอกาสในการอยู่รอดและการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

การจำแนกกล้วยไม้ตามลักษณะการอาศัยแบ่งได้เป็น กล้วยไม้อิงอาศัย (epiphytic orchid) เป็นกล้วยไม้ที่พบได้มากที่สุด พบได้ในป่าทุกประเภท แต่จะพบได้มากจนสังเกตเห็นได้ง่ายในป่าดิบ โดยเฉพาะในป่าดิบเขาที่มักพบอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นปะปนอยู่กับเฟิร์นหรือมอส กล้วยไม้กลุ่มนี้นอกจากจะใช้รากยึดติดกับลำต้นของต้นไม้ใหญ่แล้ว รากยังสามารถสังเคราะห์อาหารได้ด้วย จึงไม่มีการแย่งอาหารจากต้นไม้ที่อาศัยอยู่ เช่น สกุลสิงโต (*Bulbophyllum*) สกุลหวาย (*Dendrobium*) กล้วยไม้ดิน (terrestrial orchid) เป็นกล้วยไม้ที่ส่วนใหญ่มีหัวหรือเหง้าอยู่ที่ผิวดินหรือใต้ดิน พบได้ทั้งชนิดที่สามารถเจริญเติบโตได้ทุกฤดูกาลที่มักพบตามป่าดิบ หรือชนิดที่มีช่วงการพักตัวในฤดูกาลที่ไม่เหมาะสม

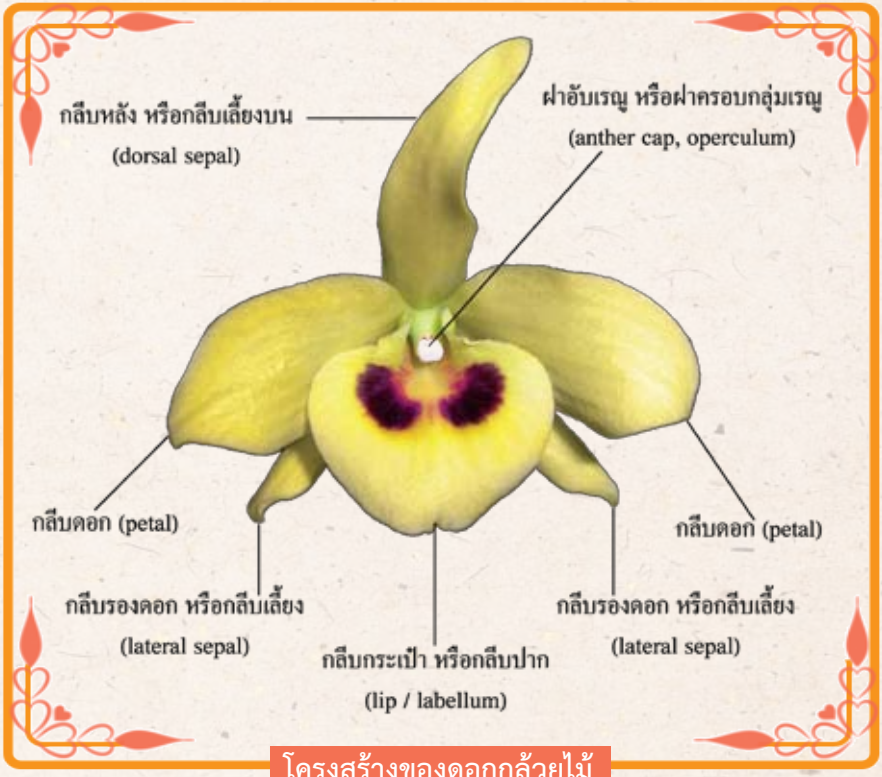

โครงสร้างของดอกกล้วยไม้

เหลือเพียงหัวใต้ดิน มักพบตามป่าผลัดใบ กล้วยไม้เจริญบนหิน (lithophytic orchid) เป็นกลุ่มกล้วยไม้ที่มีการเจริญเติบโตโดยอาศัยอยู่บนหินแทนการยึดเกาะบนดินหรือต้นไม้ มักพบอยู่ใกล้กับมอสและไลเคน เช่น สิงโตรวงข้าว เอื้องคำหิน ม้าวิ่ง กล้วยไม้กินซาก (saprophytic orchid) เป็นกล้วยไม้ดินที่ไม่มีใบหรือไม่มีคลอโรฟิลล์ สร้างอาหารจากการสังเคราะห์แสงไม่ได้ แต่ได้อาหารจากการย่อยสลายซากพืช ส่วนใหญ่พบตามป่าดิบ เช่น เอื้องแฝงภู กล้วยไม้อาศัยในน้ำ (aquatic orchid) ในประเทศไทยมีกล้วยไม้เพียงไม่กี่ชนิดที่อาศัยในน้ำ ที่พบอาศัยในลำธารน้ำไหลของน้ำตกหินปูน เป็นกล้วยไม้น้ำ (*Epipectis flava*) ที่อาศัยในน้ำนิ่งตามพื้นที่พรุ คือ เอื้องโมกพรุ (*Papilionanthe hookeriana*) และเอื้องกระพรุ (*Dipodium paludosum*)

ปัจจัยธรรมชาติที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ ประกอบด้วย แสงแดด กล้วยไม้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการแสงแดดเต็มที่ ยกเว้นสกุลแวนด้าที่ใบกลม อุณหภูมิ กล้วยไม้เขตร้อนเจริญเติบโตได้ดีในช่วงอุณหภูมิประมาณ 25 - 35 องศาเซลเซียส ความชื้น ที่เหมาะสมอยู่ที่ความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ 60 - 80 % บริเวณรากมีความชื้นแต่ไม่เปียกแฉะ การเคลื่อนที่ของอากาศ ต้องมีลมอ่อนๆ พัดผ่านโดยเฉพาะกล้วยไม้อิงอาศัย อาหาร กล้วยไม้อิงอาศัยได้อาหารจากใบไม้และซากที่เน่าเปื่อย และจากน้ำฝน ส่วนกล้วยไม้ดินได้แร่ธาตุจากดินและอินทรียวัตถุในดิน

สถานภาพกล้วยไม้ป่า

กล้วยไม้ป่ามีสถานภาพที่แตกต่างกันไปตามชนิดหากพิจารณาจากจำนวนประชากรในธรรมชาติและภาวะที่ถูกคุกคามจากมนุษย์แล้วแบ่งได้เป็น กล้วยไม้ที่พบได้ทั่วไป (common species) มีประชากรมาก ขึ้นกระจายเป็นพื้นที่กว้างในหลายภูมิภาคของประเทศ เช่น เอื้องกุหลาบกระเป๋าเปิด (*Aerides falcata*) กล้วยไม้หายาก (rare species) มีประชากรน้อย กระจายพันธุ์ในบางภูมิภาคของประเทศ หรือกระจายพันธุ์เฉพาะในถิ่นที่อยู่ซึ่งรวมถึงกล้วยไม้ถิ่นเดียว (endemic species) ที่มีขอบเขตการกระจายพันธุ์จำกัดเพียงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งและจำเพาะกับสภาพแวดล้อมนั้น กล้วยไม้ถิ่นเดียวทั้งหมดจัดเป็นกล้วยไม้หายากและมีความสำคัญ เพราะหากสูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่อยู่ก็เท่ากับว่าได้สูญพันธุ์ไปจากโลกนี้ กล้วยไม้ใกล้สูญพันธุ์ (endangered species) มีประชากรน้อยมาก กระจายพันธุ์ในพื้นที่แคบบางพื้นที่ มักเป็นกล้วยไม้ที่มีความสวยงามแปลกตา เป็นที่นิยมของผู้ปลูกเลี้ยงทำให้ถูกคุกคามจนลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เช่น กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี (*Paphiopedilum* spp.)

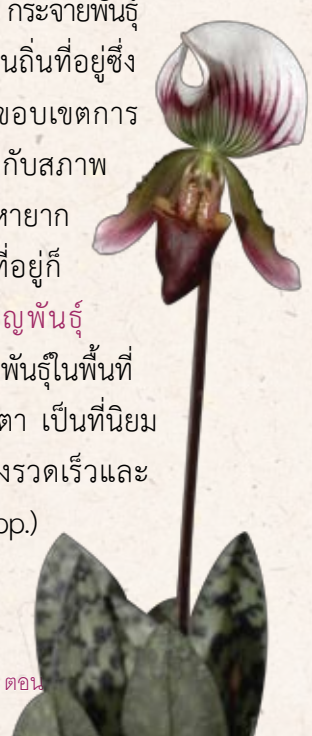

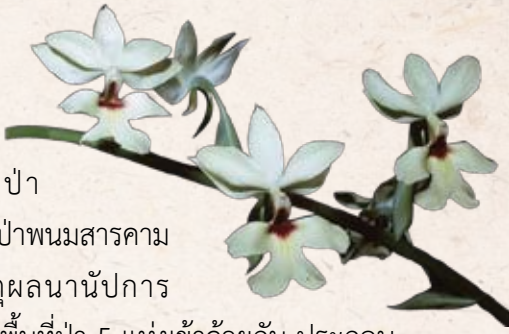

ผืนป่าตะวันออก

อดีตป่าตะวันออกเคยเป็นผืนป่าต่อเนื่องกันขนาดใหญ่ ตั้งแต่ป่าดงพญาไฟ ป่าพนมสารคาม ไปจนถึงประเทศกัมพูชา แต่ด้วยเหตุผลนานัปการ ป่าตะวันออกในปัจจุบันเกิดจากการรวมเอาพื้นที่ป่า 5 แห่งเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยป่าในพื้นที่อนุรักษ์ 4 แห่ง มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤไน อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ยังคงสภาพอยู่โดยรอบ รวมพื้นที่ประมาณ 1,470,000 ไร่ ป่าตะวันออกเป็นป่าพื้นราบลุ่มต่ำแห่งเดียวที่เชื่อมต่อระบบนิเวศระหว่างภาคอีสาน ภาคตะวันออก และภาคกลาง ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นแหล่งรวมพันธุกรรมทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าที่สำคัญแห่งหนึ่ง

จากการที่ป่าตะวันออก เป็นป่าซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในเขตพฤกษภูมิศาสตร์ (Plant geographical distribution) 2 เขต ขึ้นผสมอยู่ในพื้นที่ คือ เขตภูมิพฤกษ์อันนัมมาติค (Annamatic element) หรืออินโดไชนีส (Indo-Chinese element) ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีภูมิพฤกษ์อันนัมมาติค ที่โดดเด่นที่สุดของประเทศ และยังมีสภาพภูมิพฤกษ์แบบอินโดมาเลเซียน (Indo-malaesian element) เข้ามาปะปนอยู่ด้วย มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี ทำให้ภาคตะวันออกเฉียงใต้มีฝนตกใกล้เคียงกับภาคใต้ ป่าตะวันออกจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถพบสังคมพืชได้ทั้ง 3 แบบ คือ ป่าทางภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เขตภูมิพฤกษ์อันนัมมาติค) และภาคใต้ (เขตอินโดมาเลเซียน) จึงทำให้พบความหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์มีมากเป็นพิเศษ สังคมพืชของป่าตะวันออกส่วนใหญ่เป็นป่าดิบแล้ง มีที่ราบทางตอนบนของพื้นที่ ความสูงประมาณ 30 – 150 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่ประมาณ 6 แสนกว่าไร่ เรียกว่า “ป่าลุ่มต่ำ” ถือเป็นจุดสำคัญของป่าตะวันออก และเป็นป่าลุ่มต่ำผืนสุดท้ายของประเทศไทยที่เหลืออยู่ ส่วนตอนล่างของพื้นที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวและอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ เกือบทั้งหมดมี

สภาพเป็นภูเขาสูงชัน สลับซับซ้อน จนเล่ากันว่าเพียงเอื้อมมือออกไปก็สามารถสอยดาวลงมาได้ มีป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณแทรกปะปนอยู่ทั่วไปเป็นหย่อมขนาดเล็ก

จากการสำรวจศึกษากล้วยไม้ป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวและอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ พบจำนวนกล้วยไม้ป่าถึง 109 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้อิงอาศัยสกุลหวาย (*Dendrobium* spp.) และสกุลสิงโต (*Bulbophyllum* spp.) ซึ่งเป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส มีพียงชนิดเดียวที่เป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 ของอนุสัญญาไซเตส คือ รองเท้านารีคางกบ (*Paphiopedilum callosum*) เป็นกล้วยไม้มีค่า หายาก และถูกรุกรานจนใกล้สูญพันธุ์ในธรรมชาติ

สกุลและจำนวนชนิดกล้วยไม้ป่า

สกุลกล้วยไม้		จำนวนชนิดที่พบ		
		ทั่วโลก	ประเทศไทย	ป่าเขาสอยดาว เขาคิชฌกูฏ
Acampe Lindl.	สกุลช้างสารภี	6	4	1
Acriopsis Blume	สกุลจุกพราหมณ์	6	2	2
Aerides Lour.	สกุลเอื้องกุหลาบ	20	8	2
Agrostophyllum Blume	สกุลเอื้องปีกไก่	85	7	1
Apostasia Blume	สกุลตานโมย	8	3	1
Appendicula Blume	สกุลหางแมงเงา	50	7	2
Arachnis Blume	สกุลแมงปอ	*	3	1
Ascocentrum Schltr. ex J. J. Sm.	สกุลเข็ม	8	5	1
Brachycorythis Lindl.	สกุลท้าวคูลู	25	5	1
Bulbophyllum Thouars	สกุลสิงโตกลอกตา	1,000	141	10
Calanthe Ker – Gawl.	สกุลเอื้องน้ำต้น	150	16	3
Cleisostoma Blume.	สกุลเอื้องเขาแพะ	80	28	5

สกุลกล้วยไม้		จำนวนชนิดที่พบ		
		ทั่วโลก	ประเทศไทย	ป่าเขาสอยดาว เขาคิชฌกูฏ
Coelogyne Lindl.	สกุลเอื้องใบหมาก	100	30	4
Cymbidium Sw.	สกุลกะเรกะร่อน	44	19	4
Dendrobium Sw.	สกุลหวาย	900	161	21
Diploprora Hook. f.	สกุลเอื้องปากแฉก	2	2	1
Eria Lindl.	สกุลเอื้องนิ่ม	500	61	4
Eulophia R. Br. ex Lindl.	สกุลว่านอึ่ง	200	13	1
Flickingeria A. D. Hawkes	สกุลกูดหิน	*	16	1
Gastrochilus D. Don	สกุลตีนเต่า	10	7	1
Grammatophyllum Blume	สกุลเพชรหึง	12	1	1
Grosourdya Rchb. f.	สกุลเอื้องเล่นลม	10	3	1
Habenaria Willd.	สกุลลิ้นมังกร	600	38	1
Hetaeria Blume	สกุลเอื้องดินดอกกลับ	27	7	1
Kingidium P. F. Hunt	สกุลตากาฉ่อ	*	4	1
Liparis Rich.	สกุลเอื้องกลีบม้วน	350	30	1
Ludisia A. Rich.	สกุลว่านน้ำทอง	1	1	1
Luisia Gaudich.	สกุลเขาเยือง	40	14	3
Macropodanthus L. O. Williams	สกุลเอื้องชูคาง	*	2	1
Micropera Lindl.	สกุลแมงปอทอง	17	4	1
Malleola J. J. Sm. & Schltr.	สกุลเอื้องหัวค้อน	20	6	1
Oberonia Lindl.	สกุลเอื้องเล็บมือนาง	300	35	1
Ornithochilus (Lindl.) Benth.	สกุลสร้อยทอง	3	1	1
Panisea (Lindl.) Lindl.	สกุลเอื้องรงรอง	6	4	1
Paphiopedilum Pfitzer	สกุลรองเท้านารี	64	14	1
Pelatantheria Ridl.	สกุลเอื้องเคราสิงห์	5	4	1
Pennilabium J. J. Sm.	สกุลเอื้องจักปากฝอย	*	*	1
Phalaenopsis Blume	สกุลเขากวางอ่อน	44	3	2
Pholidota Lindl.	สกุลเอื้องลำต่อ	29	7	2
Podochilus Blume	สกุลตานตะขาบ	60	3	1

สกุลกล้วยไม้		จำนวนชนิดที่พบ		
		ทั่วโลก	ประเทศไทย	ป่าเขาสอยดาว เขาคิชฌกูฏ
Pomatocalpa Breda	สกุลช้างดำ	35	9	2
Porpax Lindl.	สกุลเอื้องตาข่าย	11	7	1
Pteroceras Hasselt ex Hassk.	สกุลเอื้องเสือดาว	28	4	1
Renanthera Lour.	สกุลหวายแดง	15	3	1
Rhynchostylis Blume	สกุลช้าง	3	3	2
Robiquetia Gaudich.	สกุลเอื้องมันปู	40	3	1
Staurochilus Ridl. ex Pfitzer	สกุลเอื้องเสือโคร่ง	*	5	1
Sunipia Buch. - Ham ex Smith	สกุลเอื้องฟันปลา	18	11	1
Thrixspermum Lour.	สกุลเอื้องตะขาบ	140	15	1
Thunia Rchb. f.	สกุลช้างงาเดียว	5	4	1
Trichoglottis Blume	สกุลเอื้องสายสุคนธ์	60	8	1
Trichotosia Blume	สกุลตรียำปวาย	45	8	1
Vanda Jones ex R. Br.	สกุลฟ้ามุ่ย	45	9	1
Vanilla Mill.	สกุลเอาะลบ	100	4	2
Zeuxine Lindl.	สกุลเอื้องดินน้อย	26	9	1

หมายเหตุ * ไม่ทราบแน่ชัด

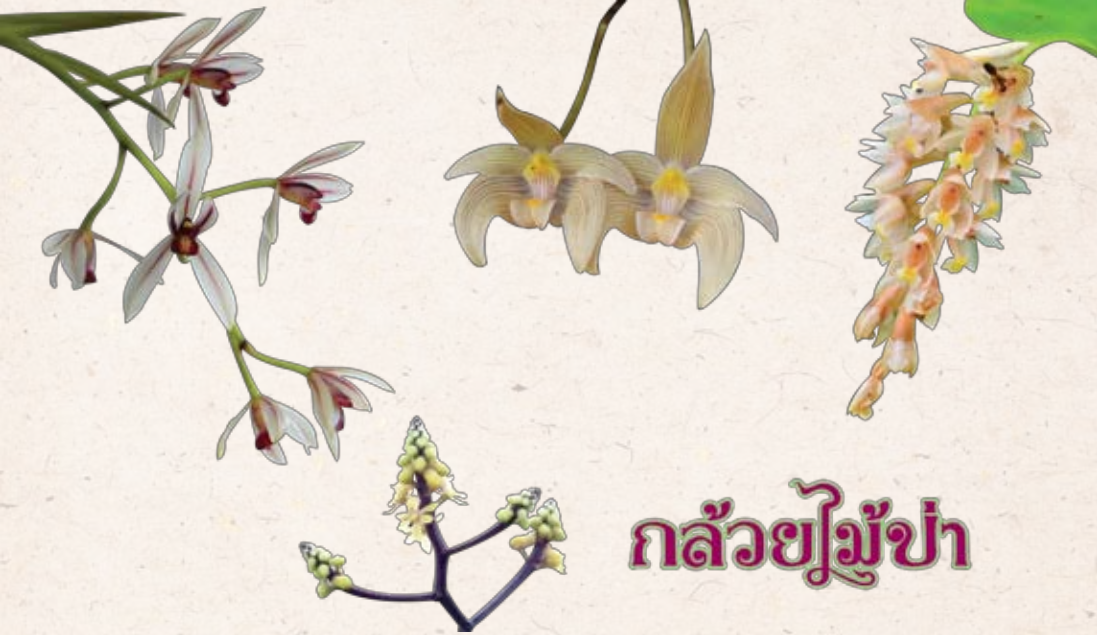

กล้วยไม้ป่า

ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว และ อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ

Paphiopedilum callosum (Rchb. f.) Stein

รองเท้านารีคางกบ

เอื้องคางกบ รองเท้านารี แมงภู่
เอื้องคางคก รองเท้านาง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Paphiopedilum callosum (Rchb. f.) Stein

ลักษณะ

ลำต้นสั้นและแตกกอ ใบรูปขอบขนาน ค่อนข้างบาง ขนาด 10-15 x 2-2.5 ซม. ปลายแหลมและหยักเป็นสามแฉกตื้น ผิวใบด้านบนลายเขียวสลับขาวเป็นแถบและหย่อมๆ ผิวใบด้านล่างเขียวลายไม่ชัด แผ่นใบกางออกเป็นแนวรัศมี ดอกออกเดี่ยวที่ปลายยอด ก้านดอกตั้งตรงสีม่วงเข้ม ก้านช่อยาว 15-20 ซม. มีขน กลีบเลี้ยงบนแผ่กว้างสีขาวและมีขีดสีเขียวแกมม่วงแดงตามยาว กลีบดอกรูปขอบขนานโค้ง ขอบกลีบมีตุ่มสีน้ำตาลเข้มเป็นมันและมีขน กลีบกระเป๋าสีม่วงแดงแกมน้ำตาล ดอกบานเต็มที่กว้าง 6-8 ซม.

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบตามพื้นดินในป่าดิบชื้น ที่ร่มรำไร มักพบใกล้แหล่งน้ำ

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 ของอนุสัญญาไซเตส เป็นกล้วยไม้มีค่าหายากและถูกรุกรานจนใกล้สูญพันธุ์ในธรรมชาติ

ภาพ : สมราน สุดดี

เอื้องตีนจิ้งจก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Acampe ochracea (Lindl.) Hochr.

ลักษณะ

ลำต้นค่อนข้างยาว ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 12 ซม. ปลายใบเว้า ช่อดอกเป็นช่อกระจะหรือช่อแยกแขนง ก้านช่อดอกสั้นกว่าแกนช่อดอก ดอกขนาด 1.2 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ กลีบดอกรูปแถบแกมรูปไข่กลับ มีสีเหลืองและแถบสีน้ำตาลแดงจำนวนมาก ปลายกลีบมน กลีบปากรูปไข่ สีขาว ปลายกลีบมน ขอบกลีบหยักไม่สม่ำเสมอ และมีเดือยดอกปรากฏเด่นชัด

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งที่มีแสงแดดรำไรที่ความสูงประมาณ 300 เมตร จากระดับน้ำทะเล

เขตการกระจายพันธุ์ สิกขิม ภูฏาน อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องนมหนู | จุกโรหินี รูหินี

ชื่อวิทยาศาสตร์

Acriopsis liliifolia (J. König) Seidenf.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ใบรูปแถบ ขนาด 1.5 x 15 ซม. ปลายใบแหลม ช่อดอกแบบช่อกระจะ หรือช่อแบบแยกแขนง ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงบน และกลีบดอกรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกันเป็นรูปขอบขนาน สีม่วงเรื่อ ปลายกลีบมนและมีสีม่วงเข้ม กลีบปากรูปขอบขนานแกมรูปแถบ สีม่วงเรื่อ ขอบกลีบสีขาวอ่อน กลางกลีบมีสันรูปครึ่งวงกลม 2 สัน

ช่วงออกดอก เมษายน - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา และป่าดิบชื้น

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องกุหลาบกระเป๋าเปิด

เอื้องกุหลาบพวง เอื้องกุหลาบป่า
เอื้องคำสบนก เอื้องด้ามข้าว เอื้องปากเป็ด

ภาพ : วสันต์ ภูพิชิต

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aerides falcata Lindl. & Paxton

ลักษณะ

ลำต้นยาวและห้อยลง ใบรูปแถบ ขนาด 3 x 20 ซม. เรียงห่างกัน ปลายใบเว้า ช่อดอกห้อยลง มักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีกว้างจนเกือบกลม ปลายกลีบแหลม กลีบเลี้ยงคู่ข้าง รูปครึ่งวงกลมและเบี้ยว ปลายกลีบแหลมจนถึงเป็นติ่งแหลม โคนกลีบเชื่อมกับคางเส้าเกสร กลีบดอก รูปรี ปลายกลีบหยักเป็นฟันไม่สม่ำเสมอ ปลายกลีบมนสีม่วง กลีบปากแผ่เป็น 3 แฉก แฉกกลางมีขนาดใหญ่รูปครึ่งวงกลม ปลายเว้า กลางกลีบคอด หูกลีบปากรูปเคียวขนาดใหญ่ ปลายมน ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง พบบ้างในป่าดิบเขา และป่าดิบแล้งตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

กุหลาบเหลืองโคราช | เอื้องกุหลาบเหลืองโคราช

ชื่อวิทยาศาสตร์

Aerides houletiana Rchb. f.

ลักษณะ

ต้นมักจะขึ้นตรงหรือเอน หรือห้อยลง ยาว 20-30 ซม. ใบเรียงสลับระนาบเดียว เว้นระยะระหว่างใบเล็กน้อย แผ่นใบหนาและแข็ง ขนาด 12-16 x 2.5-3 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบเป็นพวงห้อยลง มี 10-20 ดอก ยาวใกล้เคียงความยาวของใบ ขนาดดอก 2.5 x 1.5 ซม. ดอกบานเกือบพร้อมกันทั้งช่อ ดอกเรียงค่อนข้างแน่น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรี กลีบปากสีขาวหรือสีครีม แต้มสีชมพูเข้มอมม่วง ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก เมษายน - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณทางภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ อินโดนีเซีย ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องปีกไก่ใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Agrostophyllum planicaule (Wall. ex Lindl.) Rchb. f.

ลักษณะ

ใบรูปแถบ กว้าง 1.5-2.5 ซม. ยาว 10-20 ซม. ใบหนาและแข็ง ช่อดอกแบบกระจุก ออกที่ปลายยอด ช่อดอกยาว 1-1.5 ซม. ดอกในช่ออัดกันแน่น 10-20 ดอก ดอกขนาด 0.3 ซม. สีครีม ปลายกลีบปากแผ่กว้าง ปลายกลีบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย

ช่วงออกดอก มิถุนายน - กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบทั่วทุกภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย พม่า กัมพูชา เวียดนาม สิงคโปร์ บอร์เนียว ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ตานโมย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Apostasia nuda R. Br.

ลักษณะ

กล้วยไม้ดิน ลำต้นแข็งตั้งตรง สูง 20-40 ซม. ใบรูปใบหอกเป็นมันคล้ายใบหญ้า เรียงเวียนรอบต้น กว้าง 0.5-1 ซม. ยาว 15-30 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกแบบแยกแขนงออกที่ปลายยอด ช่อดอกยาว 6-10 ซม. ดอกขนาด 0.5 ซม. สีเหลืองสด กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนาน มีขนาดรูปทรงและสีสันคล้ายคลึงกัน กลีบปากแตกต่างจากกลีบอื่นๆ เพียงเล็กน้อย ก้านดอกและก้านช่อดอกสีเขียว

ช่วงออกดอก มิถุนายน - กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบ ที่ร่มแสงรำไร หลายระดับความสูง

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

หางแมงเงา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Appendicula cornuta Blume

ลักษณะ

ลำต้นเล็กและขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบเล็กรูปขอบขนานเรียงสลับกันเป็นจำนวนมาก ขนาด 1 x 2-2.5 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋มและมีติ่งแหลม ช่อดอกสั้น ออกที่ปลายลำต้น ดอกขนาดเล็กเรียงกันแน่น ขนาด 0.5 ซม. สีขาวถึงสีเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างมีฐานกลีบกว้าง กลีบดอกรูปรีกว้างและซ่อนอยู่ในดอกที่ไม่บานมากนัก กลีบปาก รูปขอบขนาน เป็นอุ้งตื้นๆ กลางกลีบมีสันนูน

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบเขาในที่ร่มแสงแดดรำไรและพบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม จีน อินเดีย ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

หางแมงเงาเล็ก | หางแมงป่อง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Appendicula reflexa Blume

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียวยาว 15-30 ซม. ใบรูปแถบแกมรูปใบหอก ขนาด 0.5 x 2.5 ซม. โคนใบเป็นกาบ ช่อดอกออกทั้งที่ปลายลำต้นและด้านข้าง มี 3-9 ดอก ทยอยบานครั้งละ 2-3 ดอก ดอกเล็ก ขนาด 0.2-0.3 ซม. สีขาวถึงสีเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปไข่แกมรูปใบหอก ปลายกลีบแหลม กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมกันที่โคนจนเป็นคางดอกรูปทรงกลมมน กลีบปากเล็ก ปลายกลีบมน พับลงด้านล่างและมีแถบสีน้ำตาลแดงเรื่อ เส้าเกสรเล็กและสั้น

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย เจริญได้บนหินที่มีมอสปกคลุมตามป่าดิบเขาและป่าดิบชื้น

เขตการกระจายพันธุ์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิจิ ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องแมงปอเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Arachnis labrosa (Lindl. & Paxton) Rchb. f.

ลักษณะ

ลำต้นยาว 8-40 ซม. ใบรูปแถบแกมขอบขนาน กว้าง 1.5-3.5 ซม. ยาว 20-29 ซม. ช่อดอกยาว 30-80 ซม. บางครั้งแตกแขนง ดอก บานเต็มที่กว้าง 4-4.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนาน สีเหลืองอ่อน มีประสีน้ำตาลแดงที่ขอบและปลายกลีบ กลีบปากสีเหลืองอ่อน โคนกลีบมีขีดสั้นๆ สีน้ำตาลแดง

ช่วงออกดอก สิงหาคม - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ

เขตการกระจายพันธุ์ เทือกเขาหิมาลัยตะวันออก อัสสัมอินเดีย ภูฏาน สิกขิม พม่า ไทย เวียดนาม จีน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเข็มแสด

พุ่มสุวรรณ เอื้องมันปู
เอื้องฮางคาง เอื้องฮ่องคำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ascocentrum miniatum (Lindl.) Schltr.

ลักษณะ

ต้นขึ้นตรง สูง 8-20 ซม. ใบรูปแถบเรียงสลับระนาบเดียว กว้าง 1-2 ซม. ยาว 5-15 ซม. แผ่นใบหนาและแข็ง ปลายใบเว้าหยัก ช่อดอกตั้งตรง ออกตามซอกใบหลายช่อ ช่อดอกยาว 8-15 ซม. มีดอกจำนวนมาก ดอกขนาด 1 ซม. สีส้มสด เดือยดอกทรงกระบอกยาวกว่ากลีบปาก ฝาครอบเกสรเพศผู้มีสีคล้ำ

ช่วงออกดอก มีนาคม - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ ในทุกภาคของไทย ยกเว้นภาคตะวันตก

เขตการกระจายพันธุ์ ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ว่านนางบัวป้อง

เอื้องดินฟ้าม้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Brachycorythis heglecta H. A. Pedersen

ลักษณะ

ต้นเป็นหัวแบบมันฝรั่ง ลำต้นเหนือดินสูง 25-30 ซม. ใบรูปรี รูปไข่ จนถึงรูปขอบขนาน ขนาด 3 x 5 ซม. ปลายใบมน ช่อดอกแบบช่อกระจะ ดอกขนาด 2 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปเคียว กลีบดอกรูปแถบ สีขาวถึงสีเขียวสดถึงซีด ปลายกลีบมน กลีบปากรูปทรงเกือบกลม สีขาวจนถึงสีม่วง มักมีจุดสีม่วงทั่วกลีบ

ช่วงออกดอก กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน ในป่าเบญจพรรณ พบตามที่ร่มแสงแดดรำไร มีการพักตัวเหลือเพียงหัวใต้ดินในฤดูหนาวและฤดูร้อน

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า จีน ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : ชาตรี มากนวล

สิงโตแคระดอกสาย

| สิงโตนวล

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum clandestinum Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยขนาดเล็กมากอยู่ห่างกันบนเหง้า ทอดเลื้อยและห้อยลง เหง้ามีข้อถี่มาก ใบรูปขอบขนาน ใบเดี่ยว ขนาด 0.5 x 2 ซม. ออกดอกเดี่ยวที่โคนหรือที่ข้อเหง้า ดอกขนาด 1.0 ซม. สีขาวครีม กลีบเลี้ยงรูปหอกปลายเรียวแหลม ยาวประมาณ 0.5 ซม. กลีบดอกรูปไข่มีขนาดเล็กมากและสั้นกว่ากลีบเลี้ยงประมาณหนึ่งในสามส่วน กลีบปากขนาดเล็กรูปหอก เส้าเกสรสั้น ปลายมีรยางค์สั้นๆ ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน

ช่วงออกดอก สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาตามริมลำธารที่ร่มรำไร ที่ความสูง 400-1,000 เมตรเหนือระดับทะเล

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตรวงข้าวเมืองจันท์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum dissitiflorum Seidenf.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ แต่ละลำอยู่ห่างกันบนเหง้า ใบรูปแถบ ขนาด 1.5 x 13 ซม. ช่อดอกเป็นช่อกระจะออกที่โคนลำ ยาว 15-25 ซม. ดอกเรียงห่างกัน สีน้ำตาลแดง ขนาด 0.5 ซม.กลีบเลี้ยงรูปรีกว้าง กลีบเลี้ยงคู่ข้างยาวและเชื่อมติดกันลักษณะเป็นถุงลึก กลีบดอกสีเหลือง รูปทรงสามเหลี่ยม กลีบปากยาวครึ่งหนึ่งของกลีบเลี้ยงคู่ข้าง มีร่องลึกที่กลางกลีบ เส้าเกสรสั้น ที่ปลายมีรยางค์

ช่วงออกดอก ธันวาคม - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดรำไรจนถึงแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ กล้วยไม้ถิ่นเดียวที่พบเฉพาะในประเทศไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตพัดแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum flabellum-veneris (J. König) Aver.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ขึ้นชิดกันบนเหง้า ใบรูปขอบขนานแกมรูปรี ขนาด 2 x 10 ซม. ช่อดอกเป็นช่อซี่ร่มออกจากโคนลำ ยาวประมาณ 10 ซม. มี 4-12 ดอก ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ปลายเรียวแหลม สีครีม มีจุดสีแดงทั่วทั้งกลีบ ขอบกลีบมีขนยาว กลีบเลี้ยงคู่ข้างยาว 2.5-3 ซม. สีครีมมีจุดสีแดงกระจายที่ปลายกลีบและหนาแน่นที่โคน ขอบกลีบเรียบและเชื่อมเป็นกลีบเดียวกัน กลีบดอกรูปไข่ปลายเรียวแหลม สีครีม ขอบกลีบมีขน กลีบปากมีขนาดเล็กมาก เส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบตามริมลำธารที่มีแสงรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตก้ามปูใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum macranthum **Lindl.**

ลักษณะ

มีลำลูกกล้วยค่อนข้างเล็ก รูปรี ที่โคนลำและเหง้ามีขนแข็งจำนวนมากปกคลุม ใบรูปใบหอก 1 ใบ ขนาด 10-12 x 2-3 ซม. แผ่นใบหนาและแข็ง ดอกเดี่ยวเกิดจากโคนเหง้า ก้านดอกยาว 2-4 ซม. อวบน้ำ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบค่อนข้างหนา จุดเด่นอยู่ที่ระนาบของดอกที่พลิกกลับทำให้กลีบเลี้ยงบนลงมาด้านล่าง ดอกสีครีม มีจุดและปื้นสีม่วงแดงทั่วทั้งกลีบ กลีบปากขนาดเล็กคล้ายรูปสามเหลี่ยม และม้วนลงมาทางด้านล่างจนปลายกลีบไปโผล่ทางด้านหลังของดอก

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตโคมไฟ

| สิงโตหลอดไฟ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum odoratissimum **(Sm.) Lindl. ex Hook. f.**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอก แต่ละลำอยู่ห่างกันบนเหง้าขนาดเล็ก ใบรูปขอบขนานมี 1 ใบ ขนาด 1.8 x 4 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม มีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วงที่ข้อต่อ ช่อดอกกึ่งซี่ร่มและมีเพียงช่อเดียว ดอกขนาด 0.6 ซม. เรียงเป็นกระจุกแน่น กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานแกมรูปไข่จนถึงรูปใบหอกแกมรูปไข่ ปลายกลีบมน กลีบดอกรูปไข่ เบี้ยว ปลายกลีบแหลม ทั้งห้ากลีบสีขาวครีมและปลายกลีบมักเป็นสีส้ม กลีบปากรูปขอบขนาน อวบอ้วน ปลายกลีบไม่โค้งงอลง เส้าเกสรเล็กและสั้น ที่ปลายมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก มิถุนายน - กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ บริเวณที่มีแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า เวียดนาม ไทย ลาว จีน อินเดีย เนปาล สิกขิม ภูฏาน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตงาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum orectopetalum **Garay, Hamer & Siegerist**

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่ ขนาด 2 ซม. ขึ้นห่างกันบนเหง้า ใบรูปขอบขนาน ขนาด 3 x 10 ซม. ปลายมน โคนใบเป็นก้านแข็ง มีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วง ออกดอกเดี่ยว ก้านดอกยาว 5 ซม. ดอกขนาดประมาณ 3 ซม. สีเหลืองครีม มีลายตารางสีน้ำตาลแดงจางๆ กลีบเลี้ยงบนรูปไข่แกมรูปหอก ปลายแหลม กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปเคียว กลีบดอกรูปหอกแกมรูปไข่ ปลายแหลม กลีบปากรูปรีแกมรูปไข่ สีเหลืองครีม แผ่นกลีบมีเนื้อเยื่อนูนสีเหลืองและมันวาว เส้าเกสรสั้นแต่แผ่กว้าง

ช่วงออกดอก ตุลาคม - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย จีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา ไซเตส

สิงโตรวงข้าวน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum parviflorum C. S. P. Parish & Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลมจนถึงกลมแบน แต่ละลำขึ้นห่างกันบนเหง้าขนาดเล็ก ใบรูปแถบ 1 ใบ ขนาด 2 x 8 ซม. ปลายใบแหลมจนถึงเว้า โคนใบเป็นก้านแข็ง มีอายุหลายฤดู ก่อนหลุดร่วงที่ข้อ ช่อดอกเป็นช่อกระจะ ออกจากโคนลำ มีเพียงช่อเดียว ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อ ดอกขนาด 0.6 ซม. หลายดอก เรียงเวียนแน่น กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม กลีบดอกรูปขอบขนาน ขอบกลีบมีขน ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบมน กลีบปากรูปขอบขนาน เส้าเกสรสั้นมากและที่ปลายมีรยางค์คล้ายเขี้ยวยื่นขึ้น ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก กันยายน - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย เจริญได้บนหิน พบในป่าดิบเขา ทั้งในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดหรือแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตพัดเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum retusiusculum Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ขนาด 1-2 ซม. มี 1 ใบ ที่ปลายลำใบรูปขอบขนานกว้าง 1.5 ซม. ยาว 8-10 ซม. ช่อดอกยาว 8-12 ซม. กลุ่มดอกเรียงแผ่ที่ปลายช่อแบบซี่ร่ม ดอกบานเต็มที่กว้าง 0.8 ซม. ยาว 2 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลืองเข้มมีแต้มตามยาวสีแดงอมน้ำตาล กลีบเลี้ยงคู่ข้างสีเหลือง กลีบปากสีเหลืองแกมส้ม

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - ธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ จีน เนปาล ภาคตะวันออกของหิมาลัย สิกขิม อัสสัมอินเดีย ภูฏาน พม่า ไทย มาเลเซีย เวียดนาม ลาว ไต้หวัน

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สิงโตสยาม

| ลิ้นฟ้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Bulbophyllum siamense Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยขนาดใหญ่สีเขียวรูปไข่ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 3-5 ซม. ออกห่างกัน 3-7 ซม. ใบมี 1 ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 5-7 ซม. ยาวได้ถึง 20 ซม. ปลายแหลม แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ดอกเดี่ยว ออกตามข้อของเหง้า ก้านดอกยาวได้ถึง 10 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง มีเส้นสีม่วงแดงตามยาวจำนวนมาก กลีบเลี้ยงบนรูปใบหอกกว้างได้ถึง 1 ซม. ยาวได้ถึง 5 ซม. กลีบเลี้ยงคู่ข้างขนาดใกล้เคียงกับกลีบเลี้ยงบนแต่ฐานกว้างกว่าและเว้าเป็นแอ่ง ปลายกลีบชี้ลง กลีบดอกด้านข้างรูปใบหอกแคบและสั้นกว่ากลีบเลี้ยงแผ่กางออกในแนวระนาบ กลีบปากสีเหลือง ยาวได้ถึง 1 ซม. มีจุดประสีม่วงแดงขนาดเล็กกระจายทั่วไป กลีบม้วน ปลายกลีบแหลม ชี้ลง ใกล้โคนกลีบมีแต้มกลมสีเหลืองเข้ม เส้าเกสรแผ่กว้างสีเหลือง มีเส้นสีม่วงแดงตามยาว

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - ธันวาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยและเจริญได้บนหิน พบในป่าดิบเขาได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องน้ำต้น | เฒ่านั่งฮุ่ง เอื้องเหลี่ยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calanthe cardioglossa* Schltr.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ลำลูกกล้วยรูปทรงคล้ายน้ำเต้า อยู่ที่ผิวดิน มีใบพับจีบหลายใบ ปลายใบแหลม โคนใบเป็นกาบ ช่อดอกแบบกระจะออกที่ข้อข้างลำต้น ตั้งตรง มีดอกขนาดเล็ก หลายดอกเรียงห่างกัน ดอกกว้าง 1.5 ซม. ดอกสีขาว สีเหลือง สีชมพู สีแดง จนถึงสีม่วง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรีกว้าง ปลายกลีบแหลมจนถึงเรียวแหลม กลีบปากเป็น 3 แฉก มีหูปากตั้งชัน มีเดือยดอกยาวมาก เส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก ตุลาคม - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน เจริญได้บนหินที่มีเศษซากพืชทับถม พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส และเป็นกล้วยไม้หายากและถูกรุกราน

ภาพ : จิราภรณ์ มีวาสนา

อั้วพวงมณี | เอื้องน้ำเต้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calanthe rubens* Ridl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปน้ำเต้า ใบรูปรี ขนาด 8 x 20 ซม. ปลายเรียวแหลม ช่อดอกมีขนปกคลุม ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรี ด้านนอกของกลีบมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปรีกว้าง ทั้งห้ากลีบสีชมพู ปลายกลีบแหลมหรือเรียวแหลม กลีบปากเป็น 3 แฉก แฉกกลางเว้าเป็น 2 แฉกตื้นๆ โคนกลีบสีชมพูเข้มและเชื่อมกับเส้าเกสรจนเป็นโพรงลึก กลีบมีเดือยดอกยาวมาก

ช่วงออกดอก มกราคม - กุมภาพันธ์ ช่วงออกดอกทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบแล้ง บนหินที่มีซากพืชทับถมและตามผาเขาหินปูน

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

อั้วนวลจันทร์

| ขาวมะลิลา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Calanthe vestita Wall. ex Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปน้ำเต้า ใบรูปรี ขนาด 10 x 25 ซม. ปลายเรียวแหลม ช่อดอกมีขนปกคลุม ดอกขนาด 4 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ ปลายกลีบเรียวแหลม ด้านนอกของกลีบมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปรีกว้าง ปลายกลีบเป็นติ่งแหลม ทั้ง 5 กลีบ สีขาวนวล กลีบปากเป็น 3 แฉก แฉกกลางเว้าลึก โคนกลีบสีเหลืองเข้มและเชื่อมกับเส้าเกสรจนเป็นโพรงลึก กลีบมีเดือยดอกยาวมาก

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - มกราคม ทิ้งใบก่อนออกดอก

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบแล้ง และตามซอกหินบนภูเขาหินปูน

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

คอกว่าง

| เอื้องเขี้ยวเสือลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cleisomeria lanatum **(Lindl.) Lindl. ex G. Don**

ชื่อพ้อง

Cleisostoma lanatum Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นสั้น ใบรูปแถบ ขนาด 2.5 x 10 ซม. หนาและแข็งมาก ปลายใบเว้าจนถึงเว้าแหลม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ก้านช่อยาวใกล้เคียงกับแกนช่อดอก ดอกขนาด 0.4 ซม.กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรีกว้างและเบี้ยว ด้านนอกมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปทรงเกือบกลม ขอบกลีบหยัก ทั้งห้ากลีบสีเหลืองและมีลายสีแดง 3 ลาย กลีบปากมีขนาดเล็ก ปลายกลีบเป็น 2 แฉก โคนกลีบมีหูปากขนาดเล็ก รูปสามเหลี่ยม กลีบมีเดือยดอกขนาดใหญ่ ภายในมีเนื้อเยื่อนูน

ช่วงออกดอก เมษายน - กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัดจนถึงที่ร่มแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย ลาว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

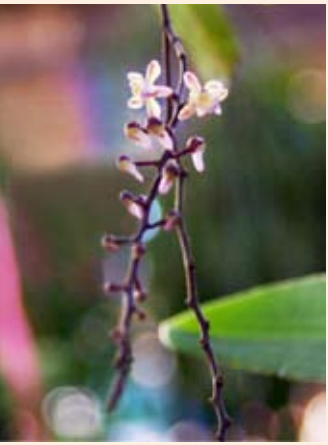

เอื้องพวงสร้อยน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cleisostoma crochetii (Guillaumin) Garay

ลักษณะ

ต้นขึ้นตั้งตรง สูง 1-3 ซม. ใบ 4-6 ใบต่อต้น ขนาด 3-7 x 0.5-0.8 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและอวบ ช่วงปลายเรียวแหลม ผิวใบมันเล็กน้อย ช่อดอกยาว 6-15 ซม. ห้อยลง ดอกในช่อโปร่ง ขนาดดอกประมาณ 8 มม. เป็นกล้วยไม้ขนาดเล็กที่สวยงามเมื่อขึ้นใกล้กันเป็นกลุ่มในช่วงฤดูดอก

ช่วงออกดอก สิงหาคม - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเบญจพรรณ

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องพวงสร้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cleisostoma discolor Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นเล็กและสั้น ใบรูปแถบ มีหลายใบ ขนาด 2-2.5 x 8-12 ซม. ปลายเว้ารูปตัววี (V) ช่อดอกมีหลายช่อและสั้นกว่าใบ ดอกสีครีมอมน้ำตาล ขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรี ปลายกลีบมน กลีบดอกมีขนาดเล็กกว่าเล็กน้อย กลีบปากเป็นอุ้งลึก มีหูปากที่โค้งเข้าจนมีลักษณะคล้ายเคียวปลายแหลม และมีเดือยดอกรูปทรงกระบอกอ้วนและสั้น

ช่วงออกดอก เมษายน - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเบญจพรรณตามที่ร่มรำไรจนถึงโล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย(สิกขิม) ไทย กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ก้างปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cleisostoma fuerstenbergianum* Kraenzl.

ลักษณะ

ลำต้นผอม ยาวมาก และห้อยย้อยลง ใบรูปทรงกระบอกเรียวยาว เหมือนลำต้น ปลายแหลม ช่อดอกห้อยลง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 0.7 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนานกลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลเข้ม ปลายกลีบมน เมื่อบานเต็มที่ลู่ไปทางด้านหลัง กลีบปากมีขนาดเล็ก สีครีม ปลายกลีบรูปสามเหลี่ยม หูปากรูปสามเหลี่ยม สีเหลือง งุ้มเข้าด้านใน กลีบมีเดือยดอกขนาดใหญ่

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรังตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ จีน ลาว ไทย กัมพูชา เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญา ไซเตส

เข็มเย็บกระสอบ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cleisostoma rostratum (Lindl.) Garay

ลักษณะ

ต้นกลมเจริญทางปลายยอด ใบแข็ง แผ่เรียว ยาว ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อห้อยลง ดอกแน่น จำนวนประมาณ 35-45 ดอก ขนาดประมาณ 0.8 ซม. ทยอยบาน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเขียวอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลสองแถบ กลีบปากเป็นถุง สีม่วง

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ จีน กัมพูชา ลาว ไทย เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : วิทยา อุ่นเรือน

เอื้องเทียนไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Coelogyne quadratiloba **Gagnep.**

ชื่อพ้อง *Coelogyne thailandica* Seidenf.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยสีเขียวอ่อน รูปไข่แกมรูปขอบขนาน ยาว 5-8 ซม. ใบมี 2 ใบ รูปใบหอก กว้าง 3-5 ซม. ยาว 20-25 ซม. ปลายแหลม แผ่นใบหนามีเส้นใบตามยาว 3 เส้น ช่อดอกแบบช่อกระจะ ออกที่ฐานลำลูกกล้วย ก้านช่อดอกยาว 3-4 ซม. โคนก้านช่อมีกาบซ้อนทับกัน แต่ละช่อมี 2-5 ดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกด้านข้างสีครีม กลีบเลี้ยงทั้ง 3 กลีบรูปใบหอก กว้างประมาณ 8 มม. ยาวประมาณ 2 ซม. กลีบดอกด้านข้างรูปแถบกว้างประมาณ 1.5 มม. ยาวเท่าๆ กับกลีบเลี้ยงหรือสั้นกว่าเล็กน้อย แผ่กางออกปลายชี้ขึ้น กลีบปากสีขาว ยาวประมาณ 1.7 ซม. มี 3 แฉก บริเวณคอกลีบปากและขอบหูกลีบปากมีแถบสีน้ำตาล แถบตรงคอกลีบปากมีลักษณะเป็นรูปตัววาย บริเวณกลางกลีบมีสันตามยาวชัดเจน 3 สัน เส้าเกสรสีเหลือง

ช่วงออกดอก มกราคม - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย เจริญได้บนหิน พบในป่าดิบเขาตามที่โล่งแจ้งแสงรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ กล้วยไม้ถิ่นเดียวที่พบเฉพาะในประเทศไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเทียนใบแคบ

| เอื้องเทียนสามดอก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Coelogyne viscosa **Rchb. f.**

ชื่อพ้อง

Coelogyne graminifolia C. S. P. Parish & Rchb. f.

ลักษณะ

หัวรูปรี ขนาด 4-5 x 1.5-2.5 ซม. เรียงตัวชิดกันเป็นกลุ่ม ผิวแห้ง สีเขียวอมเหลือง มีสันมนตามยาว ใบเป็นแถบยาวคล้ายใบหญ้า ขนาด 20-40 x 1-1.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบาง แต่เหนียว ช่อดอกเกิดที่ยอดใหม่ทางด้านข้างของโคนหัวเก่า ดอกในช่อน้อย บานครั้งละ 1-2 ดอก ขนาดประมาณ 3 ซม.

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยและเจริญได้บนหิน พบในป่าดิบเขาทั้งในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและที่ร่มรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย จีน พม่า ไทย เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

กะเรกะร่อน

เอื้องด้ามข้าว เอื้องหางไหล กล้วยหางไหล เอื้องปากเป็ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium aloifolium* (L.) Sw.

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัว รูปรี มีหลายข้อ และขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปแถบ ขนาด 3 x 60 ซม. หนาและแข็ง ปลายใบเว้า ใบมีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วง ช่อดอกยาว มี 1-2 ช่อ ห้อยลง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ กลีบดอกแคบและสั้นกว่ากลีบเลี้ยง ทั้งห้ากลีบสีม่วงแดง ขอบกลีบสีครีมหรือขาว ปลายมน กลีบปากรูปรีกว้าง สีม่วงแดง มีแฉกข้างรูปสามเหลี่ยมตั้งชัน ปลายกลีบมน เมื่อบานเต็มที่ปลายกลีบม้วนลง กลางกลีบมีสันสีเหลือง 2 สัน เรียงขนานกัน เส้าเกสรสีม่วง ฝาครอบกลุ่มเรณูสีเหลือง

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบทั้งป่าผลัดใบและไม่ผลัดใบ หรือตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ พบเป็นพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

กะเรกะร่อนด้ามข้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cymbidium bicolor* Lindl.

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยรูปขอบขนานแบน กว้าง 3 ซม. ยาว 8 ซม. มีกาบใบหุ้ม แต่ละลำมีใบ 4-5 ใบ ใบรูปขอบขนาน กว้าง 1-1.7 ซม. ยาว 35-50 ซม. ใบหนาและแข็ง ปลายใบมน ช่อดอกแบบกระจะห้อยลง ช่อดอกยาว 30-60 ซม. ดอกในช่อ 20-50 ดอก ดอกขนาด 3 ซม. ทั้งกลีบเลี้ยง กลีบดอก และกลีบปากสีแดง ขอบกลีบสีเหลือง กลางกลีบปากสีเหลือง

ช่วงออกดอก เมษายน - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ทั่วทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ พบเป็นพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

กะเรกะร่อนเขา

| กะเรกะร่อนปากแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cymbidium dayanum Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยขนาดเล็ก ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 40 ซม. ปลายแหลม ใบมีอายุหลายฤดู ก่อนหลุดร่วง ช่อดอกมีเพียงช่อเดียวและห้อยย้อยลง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 2.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกทั้งห้ากลีบรูปแถบ สีขาว กลางกลีบมีแถบสีแดง ปลายแหลม กลีบปากรูปรี สีม่วงแดง กลางกลีบสีเหลือง มีหูปากรูปสามเหลี่ยมตั้งชัน ปลายกลีบมนเมื่อบานเต็มที่จะม้วนลงทางด้านล่าง เส้าเกสรสีม่วงแดง เรียวยาว กลุ่มเรณูรูปทรงกลม สีเหลือง

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาและป่าดิบแล้ง ตามที่ร่มแสงแดดรำไรถึงค่อนข้างมืดครึ้ม บางครั้งเจริญบนขอนไม้ผุริมน้ำตกหรือตามโขดหินข้างลำธาร

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา จีน ไต้หวัน มาเลเซีย บอร์เนียว ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

กะเรกะร่อนปากเปิด | กะเรกะร่อนดอย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Cymbidium finlaysonianum Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยขนาดใหญ่ ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปแถบ ขนาด 3.5 x 45 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกยาวและห้อยลง ดอกขนาด 3.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ ปลายแหลม ทั้งห้ากลีบสีเหลืองหม่น ปลายสีม่วงแดง กลีบปากรูปไข่แกมรูปรี ปลายมน กลีบสีแดง ขอบกลีบสีเหลืองซีด เมื่อบานเต็มที่จะม้วนลงด้านล่าง กลีบมีหูปากรูปสามเหลี่ยมตั้งชัน แผ่นปากมีสันสีเหลือง 2 สัน เส้าเกสรสีม่วงแดง กลุ่มเรณูสีเหลือง

ช่วงออกดอก มีนาคม - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดใหญ่ พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น โดยอาศัยบนไม้ต้นขนาดใหญ่

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : สมราน สุดดี

กล้วยไม้มือนาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium acerosum* Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นผอม ยาว 15-25 ซม. ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปทรงกระบอก ขนาด 0.3-0.5 x 3-5 ซม. ปลายแหลมและโค้งงอ ดอกเดี่ยว ออกที่ข้อส่วนปลายของลำต้น มักจะบานพร้อมกันทั้งกอ ดอกขนาด 0.7-1 ซม. ก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยม และเชื่อมจนเป็นคางดอกขนาดใหญ่มาก กลีบดอกรูปขอบขนาน กลีบปากรูปลิ่ม เส้าเกสรสั้น ดอกมีกลิ่นหอมแรง

ช่วงออกดอก เมษายน - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด บางครั้งพบเจริญบนหิน

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย พม่า มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องล่องแล่ง

เอื้องงวงช้าง เอื้องสายไม้
เอื้องย้อยไม้ เอื้องไข่เน่า มอกคำเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium aphyllum (Roxb.) C. E. C. Fisch.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียวยาวและห้อยลง ใบรูปใบหอกแกมรูปไข่ ขนาด 3 x 6 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกสั้นมาก มี 2-3 ดอก ดอกขนาด 4 ซม. กลีบเลี้ยงรูปแถบ กลีบดอกรูปใบหอก สีขาว ปลายแหลม กลีบปากรูปทรงเกือบกลม สีม่วงซีด แผ่นกลีบเป็นขนละเอียด โคนกลีบมีลายสีเข้ม กลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสรที่อ้วนและสั้น

ช่วงออกดอก มีนาคม - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรังผสมสน ตามที่โล่งแจ้ง แสงแดดจัด พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ พบเป็นพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : ภัทธรวีร์ พรมนัส

เอื้องสายน้ำเขียว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium crepidatum* Lindl. & Paxton

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอก สีเขียว ยาว 15-30 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 7-10 ซม. มีเยื่อกาบใบบางๆ คลุม ขึ้นเป็นกลุ่มทอดเอนหรือห้อยลง ใบยาวรี ขนาด 5-8 x 1.5 ซม. แผ่นใบบางและอ่อน ร่วงไปเมื่อต้นแก่ ดอก ช่อดอกเกิดตามข้อ ช่อละ 1-2 ดอก ขนาดดอก 2-2.5 ซม. กลีบดอกสีขาวปลายกลีบสีม่วง กลางกลีบปากสีเหลือง ขอบกลีบปากมีขนนุ่มละเอียด กลีบดอกไม่กาง ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล อินเดีย สิกขิม ภูฏาน จีน ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องสายน้ำนม | เอื้องสายดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium polyanthum **Wall. ex Lindl.**

ชื่อพ้อง *Dendrobium cretaceum* Lindl.

ลักษณะ

ลำต้น ลักษณะเป็นลำลูกกล้วย เป็นเส้นกลม ยาวประมาณ 20-30 ซม. ดอก เป็นดอกเดี่ยวพบตามข้อ ดอกประมาณ 3.5 ซม. กลีบดอกสีขาวครีม กลีบปากรูปทรงเกือบกลม แผ่นกลีบไม่เรียบ โคนกลีบห่อจนคล้ายกรวย สีออกเหลืองและมีเส้นสีแดงเลือดนก ราก ระบบรากเป็นแบบกึ่งอากาศ (semi-epiphytic)

ช่วงออกดอก พฤษภาคม – กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย อินเดีย พม่า

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : เดชา วิวัฒน์วิทยา

หวายตะมอย

เอื้องมะลิ แส้พระอินทร์ บวบกลางหาว นกกระยาง

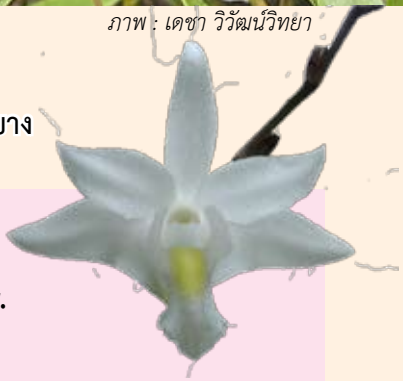

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium crumenatum* Sw.

ลักษณะ

ลำต้นผอมและเรียวยาว โคนลำเป็นกระเปาะรูปทรงกลม ใบรูปขอบขนาน ขนาด 2 x 5 ซม. ปลายมน ดอกเดี่ยว หรือดอกเป็นช่อออกที่ข้อส่วนปลายลำ ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมฐานเบี้ยว ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายแหลม กลีบปากรูปรีแกมรูปไข่กลับ มีหูปากตั้งชัน ปลายมนจนถึงปลายตัด แผ่นกลีบมีสัน 5 สัน กลีบสีขาวสด กลางกลีบสีเหลือง

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าผลัดใบ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พบเป็นพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องสายสี่ดอก | เทียนทอง เทียนพญาอินทร์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium cumulatum Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเป็นสายยาว ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ช่อดอกแบบกระจะ มี 2-5 ดอก ดอกสีชมพูอมม่วง กว้าง 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปไข่กลับ กลีบปากสีขาวครีม ฝาครอบอับเรณูสีเหลือง

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย เนปาล ภูฏาน สิกขิม ไทย กัมพูชา พม่า ลาว เวียดนาม บอร์เนียว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium ellipsophyllum Tang & F. T. Wang

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกค่อนข้างยาว ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 2 x 4.5 ซม. ปลายเว้าโคนใบเป็นกาบ ใบมีอายุหลายฤดูก่อนหลุดร่วง ดอกเดี่ยวออกที่ข้อ ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนานแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมฐานเบี้ยว กลีบดอกรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบแหลม กลีบปากรูปพัด มีหูปากเป็นติ่งรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก แผ่นกลีบมีขนาดใหญ่ ปลายเว้าตื้น กลีบสีเหลืองหม่น กลางกลีบมีสันสีเขียวเข้ม 3 สัน ขอบกลีบลู่ลงเมื่อบานเต็มที่ เส้าเกสรสั้น สีขาว

ช่วงออกดอก มิถุนายน - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ทั้งในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า จีน ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องแววมยุรา | เอื้องคำตาดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium fimbriatum* Hook.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียวยาวและทอดเอียง ใบรูปขอบขนานจนถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 2.5 x 7 ซม. ปลายแหลม ใบแก่สีเขียวแกมม่วง ช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 3 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปรีกว้างจนเกือบกลม ทั้งห้ากลีบสีเหลืองเข้ม ปลายกลีบมน กลีบปากรูปรีกว้างจนเกือบกลม สีเหลืองเข้ม โคนกลีบสีม่วงคล้ำ แผ่นกลีบเป็นขนกำมะหยี่ ขอบกลีบหยักเป็นครุยเส้าเกสรสั้น สีเหลือง

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม ช่วงออกดอกมีทั้งที่ทิ้งใบและไม่ทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ ภูฏาน เนปาล อินเดีย สิกขิม พม่า จีน ไทย ลาว เวียดนาม ฮ่องกง มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องดอกมะเขือ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium hercoglossum Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยเรียวยาว ใบรูปแถบแกมรูปใบหอก ขนาด 1.5 x 7 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกค่อนข้างสั้น มี 3-5 ดอก ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปใบหอกแกมรูปไข่ ปลายกลีบแหลม มีทั้งสีชมพูอมม่วง และสีขาว กลีบปากเป็นอุ้งตื้นๆ ภายในอุ้งเป็นขน ปลายกลีบแหลม เส้าเกสรสีขาว ฝาครอบกลุ่มเรณูสีม่วงเข้ม

ช่วงออกดอก เมษายน - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าไม่ผลัดใบ

เขตการกระจายพันธุ์ จีน ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องสีตาล | เอื้องสีจุน เอื้องแซะดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium heterocarpum Wall. ex Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอก มีทั้งสั้นและยาว ขึ้นชิดกันเป็นกอ ใบรูปใบหอก ขนาด 2.5 x 7 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกสั้นมาก มักมีมากกว่า 1 ช่อ แต่ละช่อมี 1-3 ดอก ดอกขนาด 4 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปใบหอกแกมรูปไข่ ปลายแหลม ทั้งห้ากลีบสีเหลืองแกมน้ำตาล กลีบปากรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ด้านบนของกลีบมีขนกำมะหยี่ปกคลุม กลีบสีน้ำตาลอ่อนแกมสีเหลือง กลางกลีบมีสีเข้ม เส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ ช่วงออกดอกทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด ที่ความสูง 600-1,600 เมตร จากระดับน้ำทะเล

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล (สิกขิม) อินเดีย ภูฏาน ศรีลังกา จีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส หายากในพื้นที่

หางเปีย | เอื้องแผงก้างปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium keithii* Ridl.

ลักษณะ

ลำต้นเล็กและแบน ยาว 20-40 ซม. ขึ้นเป็นกอและห้อยลง ใบแบนรูปมีดเรียงแน่น ขนาด 0.8 x 3 ซม. ปลายแหลม ดอกเดี่ยวออกตามข้อ ขนาด 0.8-1 ซม. สีเหลืองจนถึงเหลืองอมน้ำตาล ก้านช่อดอกสั้น กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมฐานกว้าง มีจุดสีน้ำตาลแดง กลีบดอกรูปไข่แกมรูปรี กลีบปากรูปลิ่ม ปลายหยักและย้วย ขอบกลีบปากมีเส้นสีน้ำตาลแดง เส้าเกสรสั้นและมีคางดอก

ช่วงออกดอก มกราคม - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาตามที่ร่มแสงแดดรำไรใกล้ลำธาร

เขตการกระจายพันธุ์ กล้วยไม้ถิ่นเดียวที่พบเฉพาะในประเทศไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องตะขาบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium leonis (Lindl.) Rchb. f.

ลักษณะ

ลำต้นยาวได้ถึง 25 ซม. ใบ เรียงสลับซ้ายและขวา ระนาบเดียว ด้านข้างแบน ดอก สีเหลืองอ่อน มักออกเดี่ยว ใกล้ปลายยอด บานเต็มที่กว้างประมาณ 1 ซม. กลีบเลี้ยงรูปไข่กว้าง กลีบดอกรูปไข่ ขนาดเล็กกว่ามาก กลีบปากรูปไข่กลับ ปลายกลีบแผ่โค้งลง

ช่วงออกดอก ออกดอกเกือบตลอดปี

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย มาเลเซีย ลาว กัมพูชา เวียดนาม สุมาตรา บอร์เนียว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องพึ้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium lindleyi* Steud.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปรี อ้วนสั้นและขึ้นชิดเป็นกอ ปลายลำมี 1 ใบ รูปรีแกมรูปขอบขนานจนถึงรูปทรงเกือบกลม ขนาด 3 x 6 ซม. ปลายใบเว้า แผ่นใบหนาและแข็ง ใบมีอายุหลายฤดู ช่อดอกมี 1-2 ช่อ ห้อยลง ก้านช่อสั้นกว่าแกนช่อดอก ดอกสีเหลืองเข้ม ขนาด 2 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปทรงเกือบกลม ปลายกลีบมน กลีบปากรูปทรงเกือบกลม โคนกลีบสีเข้ม เส้าเกสรอ้วนสั้น มีฝาครอบกลุ่มเรณูรูปกลม

ช่วงออกดอก มีนาคม - กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องหางปลา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrobium mannii* Ridl.

ลักษณะ

ลำต้นเล็กและแบน ยาว 20-40 ซม. ใบรูปมีด แบนและหนา ยาวประมาณ 2 ซม. กว้างประมาณ 0.8 ซม. เรียงสลับ ดอกเป็นช่อ เกิดบริเวณข้อใกล้ปลายลำ กลีบดอกสีเหลืองอมเขียวอ่อน กลีบปากรูปลิ่ม ปลายเว้าเล็กน้อย มีแต้มสีเหลือง ราก ระบบรากเป็นแบบรากกึ่งอากาศ (semi-epiphytic)

ช่วงออกดอก มกราคม - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ทั้งที่ร่มรำไรจนถึงที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย ไทย เวียดนาม มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ข้าวตอกปราจีน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium oligophyllum Gagnep.

ลักษณะ

ลำต้น ลักษณะเป็นลำลูกกล้วย เป็นแท่งสีเขียว สูงประมาณ 2-4 ซม. ใบบางประมาณ 3-4 ซม. ดอกเป็นช่อ ก้านช่อดอกยาวประมาณ 1 ซม. แต่ละช่อมีประมาณ 1-2 ดอก กลีบดอกสีขาว ลักษณะโค้งปลายแหลม ปากสีเขียว ปลายปากลักษณะมน ราก ระบบรากเป็นแบบรากกึ่งอากาศ (semi-epiphytic) ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก ออกดอกทั้งปี แต่ออกมากในช่วงปลายฤดูฝน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาตามพุ่มไม้ ที่มีแสงรำไรจนถึงค่อนข้างมืดครึ้ม

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium pachyphyllum (Kuntze) Bakh. f.

ลักษณะ

ลำต้น ลักษณะเป็นลำลูกกล้วย ขนาดเล็ก ส่วนบนโป่งพองเป็นเหลี่ยม สูงประมาณ 3-6 ซม. ใบรูปไข่ พบบริเวณส่วนยอดของลำต้น แต่ละลำมีเพียง 2 ใบ อวบหนาและแข็ง ขนาดประมาณ 2-7.5 มม. ดอกเป็นดอกเดี่ยว บางครั้งมีสองดอก พบบริเวณส่วนยอด กลีบดอกสีครีม บริเวณปลายปากสีเขียว หรือ สีเหลือง ขนาดดอกประมาณ 1 ซม. มีกลิ่นหอม ราก ระบบรากเป็นแบบรากกึ่งอากาศ (semi-epiphytic)

ช่วงออกดอก มิถุนายน - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ ชวา สุมาตรา บอร์เนียว ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องมัจฉา

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium palpebrae Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นเป็นลำสี่เหลี่ยมโคนเรียวกลมคล้ายก้าน ปลายสอบ สูง 15-20 ซม. กว้าง 1-1.5 ซม. ผิวเรียบเป็นมันเล็กน้อย ใบเกิดใกล้ยอด มี 3-5 ใบ รูปขอบขนานแกมรูปรีขนาด 10-15 x 2-2.5 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนาและเหนียวคล้ายหนัง ผิวใบมัน ดอกช่อดอกเกิดตามข้อเป็นพวงห้อยลง ขนาด 15-20 x 7-8 ซม. ดอกในช่อค่อนข้างโปร่ง ก้านดอกยาว 3-4 ซม. ขนาดดอก 2-2.5 ซม. สีขาว กลางกลีบปากสีเหลือง ดอกบานประมาณ 3-5 วัน ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย บางครั้งพบเจริญบนหิน พบในป่าดิบเขาที่ร่มรำไรถึงโล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย จีน พม่า ไทย เวียดนาม และลาว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องใบไผ่

ชื่อวิทยาศาสตร์

Dendrobium salaccense (Blume) Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นผอมสูง อาจสูงได้ถึง 100 ซม. ใบแหลม ยาวคล้ายใบไผ่ ใบยาวประมาณ 8-13 ซม. ดอกเป็นช่อ ไม่มีก้านดอก ออกดอกทางด้านข้างลำต้น 1-4 ดอก ขนาดดอกกว้างประมาณ 0.5-2 ซม. ดอกสีขาวหรือเหลืองซีด กลีบปากสีขาวมีจุดประสีน้ำตาลแดง

ช่วงออกดอก มีนาคม - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าผลัดใบ

เขตการกระจายพันธุ์ จีน ไทย มาเลเซีย ลาว เวียดนาม ชวา พม่า บอร์เนียว สุมาตรา

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องกระต่ายดอกส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Diploprora championii (Lindl.) Hook. f.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางยอด สูง 20-30 ซม. ใบรูปขอบขนานแกมรี กว้าง 1.3-2.4 ซม. ยาว 7.5-10.5 ซม. ดอกออกเป็นช่อ มีจำนวน 3-5 ดอก ขนาดดอกบาน กว้าง 1.2-2 ซม. สีเหลือง กลีบปากสีชมพูอ่อน โคนกลีบเป็นอุ้ง ปลายกลีบเรียวยาว แยกเป็นแฉกเรียว 2 แฉก

ช่วงออกดอก สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาและป่าไม่ผลัดใบ

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย ศรีลังกา จีน ฮ่องกง ไต้หวัน พม่า ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องอินจัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria biflora* Griff.

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยยาวได้ถึง 20 ซม. ส่วนปลายอวบบวมกว่าส่วนโคนใบรูปใบหอก กว้าง 2-3 ซม. ยาว 6 ซม. กลีบประดับใหญ่สีเหลือง ดอกออกตามซอกใบ ค่อนข้างหุบขนาดกว้างประมาณ 6 มม. สีเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปใบหอก กลีบปากรูปขอบขนานแกมรูปไข่ มีสันตามยาว 2 สัน เส้าเกสรส่วนโคนยืดยาวชัดเจน

ช่วงออกดอก มิถุนายน – กรกฎาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาและป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ ตะวันออกของอินเดียและภาคพื้นเอเชีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : ชาตรี มากนวล

เอื้องนิ่มดอกเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria bractescens* Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยทรงกระสวย กว้าง 2-2.5 ซม. ยาว 5-10 ซม. ค่อนข้างแบน ผิวลำเป็นร่องตามยาว ใบรูปรี กว้าง 2-3 ซม. ยาว 6-10 ซม. ช่อดอกแบบกระจะ เกิดที่ยอด ช่อดอกยาว 6-12 ซม. ดอกในช่อ 5-8 ดอก ก้านดอกยาว 2 ซม. ดอกขนาด 1-1.2 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง กลีบปากสีเหลืองเข้ม

ช่วงออกดอก พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบทั่วทุกภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม อินเดีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ นิวกินี ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องช่อเงินยวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eria globulifera* Seidenf.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านข้าง ลำลูกกล้วยรูปรีและสั้น มีหลายข้ออยู่ที่ส่วนปลายลำ ใบรูปใบหอก ออกที่ข้อ 4 ใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกแบบกระจะสั้น มีดอกหลายดอกเรียงแน่น ดอกกว้าง 0.5 ซม. สีขาวหม่น กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบคู่ข้างกว้าง กลีบดอกรูปรีแกมรูปไข่ ทั้งห้ากลีบปลายแหลม กลีบปากขนาดเล็กสีเหลือง

ช่วงออกดอก กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ รัฐอัสสัมทางตะวันออก หิมาลัย ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องบายศรี | เอื้องคำหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Eria lasiopetala (Willd.) Ormerod

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปรี คลุมด้วยกาบ ใบรูปขอบขนาน ขนาด 3.5 x 8 ซม. ปลายใบมนจนถึงแหลม ช่อดอกออกที่โคนลำ ตั้งตรง มีขนปกคลุม กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปสามเหลี่ยมเบี้ยว ด้านนอกของกลีบมีขนปกคลุม กลีบดอกรูปขอบขนานและเกลี้ยง ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลอมเหลือง กลีบปากรูปรี สีเขียวอมเหลืองจนถึงสีน้ำตาลเข้ม

ช่วงออกดอก ธันวาคม - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามซอกหินที่ชุ่มชื้น ที่มีแสงแดดตลอดวัน ทนแล้งได้ดี

การกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน ฮ่องกง พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส ในธรรมชาติพบประชากรมาก

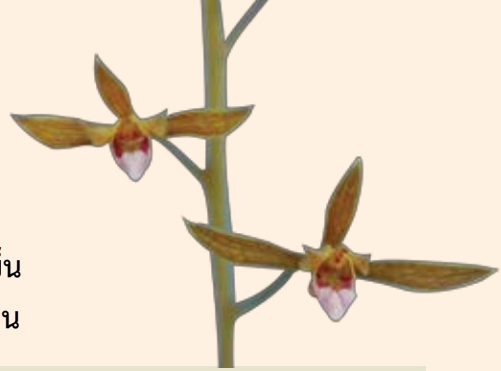

ช้างผสมโขลง

หัวข้าวต้ม ว่านนานเย็น
ว่านบัวแก้ว หัวข้าวเย็น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eulophia graminea* Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวขนาดใหญ่มาก บางครั้งมีเส้นผ่าศูนย์กลางกว่า 10 ซม. ใบรูปแถบ ขนาด 1.5-2 x 15-20 ซม. ปลายแหลม ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนงตั้งตรง มีดอกเล็กหลายดอก เรียงห่างกัน ดอกสีเขียวอมน้ำตาลขนาด 1.2 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบ ปลายกลีบแหลม กลีบปากสีขาว กลางกลีบสีชมพู หูปากรูปทรงมน แผ่นกลีบมีขนจำนวนมาก เดือยดอกรูปทรงกระบอกและสั้น

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน ช่วงออกดอกทิ้งใบ

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าผลัดใบและในพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและที่ร่มรำไร เจริญได้ทั้งในดินร่วน ดินทราย จนถึงดินเหนียว

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล อินเดีย (สิกขิม) ศรีลังกา พม่า จีน ไต้หวัน ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องแข้งไก่ปากหยัก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Flickingeria fimbriata (Blume) A. D. Hawkes

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยมีข้อเดียวและอยู่บนแขนงของเหง้า ใบรูปใบหอกแกมรูปไข่ มี 1 ใบ ขนาด 2.5-5 x 8-15 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกสั้นมาก แต่ละช่อมีจำนวนดอกน้อย ทยอยบาน 1-2 ดอก ดอกใหญ่ขนาด 2 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปแถบ ทั้งห้ากลีบปลายมน กลีบสีน้ำตาลและมีจุดสีเข้มทั่วกลีบ กลีบปากสีครีม มีหูปากรูปครึ่งวงกลม แผ่นกลีบมีสันย้วย 3 สัน ขอบกลีบหยักย้วย

ช่วงออกดอก เมษายน - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย บางครั้งพบเจริญบนโขดหิน พบในป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้นตามที่ร่มรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ จีน พม่า เวียดนาม ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เสือเหลือง | ช้างรอบคอ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Gastrochilus obliquus (Lindl.) Kuntze

ลักษณะ

ใบรูปแถบ กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 7-10 ซม. แผ่นใบค่อนข้างหนา ปลายใบเว้า ดอกช่อแบบกระจุก เกิดตามซอกใบ 10-30 ดอก ช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลือง มีจุดสีแดงประปราย กลีบปากสีขาว โคนกลีบปากเป็นโพรง มีแต้มสีม่วง ปลายกลีบแผ่กว้าง กลางกลีบมีแต้มสีเหลืองและมีจุดสีแดง ขอบกลีบหยัก

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย พม่า อินเดีย สิกขิม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส และในธรรมชาติใกล้สูญพันธุ์

ว่านเพชรหึง

| ว่านงูเหลือม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Grammatophyllum speciosum Blume

ลักษณะ

เป็นกล้วยไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ลำต้นยาวได้ถึง 7 เมตร ใบรูปแถบ กว้าง 3 ซม. ยาว 50-80 ซม. ช่อดอกกระจะ ยาวได้กว่า 2 เมตร ดอกจำนวนมาก ดอกขนาด 6-10 ซม. สีเหลืองหม่น มีแต้มสีน้ำตาลอมม่วง กลีบปากเป็นสามแฉก ภายในมีขนสีน้ำตาลอมม่วงปลายกลีบปากสีน้ำตาล

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย ลาว พม่า เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส และในธรรมชาติมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ จนเหลือน้อย

เอื้องเล่นลม | อังกุรพัตร

ชื่อวิทยาศาสตร์

Grosourdya appendiculata (Blume) Rchb. f.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบรูปขอบขนาน ขนาด 1-1.5 x 6-10 ซม. แผ่นใบค่อนข้างบาง อวบน้ำ ปลายใบแหลม ช่อดอกแบบกระจะออกข้างลำต้น ช่อดอกยาว 3-5 ซม. ขนาดประมาณ 1 ซม. ดอกบาน คราวละ 1 ดอก ทั้งห้ากลีบสีส้มแดง และมีจุดสีน้ำตาลแดงเข้มจำนวนมาก กลีบเลี้ยงบนและกลีบดอกรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรีจนเกือบกลม ปลายกลีบแหลม กลีบปากสีขาวอมส้ม ปลายกลีบปากเป็นสามแฉก โคนกลีบมีแฉกข้างและตั้งชัน มีเดือยดอกขนาดใหญ่

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบชื้นและป่าไม่ผลัดใบในเกือบทุกภูมิภาคของไทย ยกเว้นภาคกลาง

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ลิ้นมังกร | ปัดแดง สังหิน เฟิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Habenaria rhodocheila* Hance

ลักษณะ

ลำต้นเป็นหัวอยู่ใต้ดิน ต้นสั้น สูง 20-30 ซม. ใบมีหลายใบ เรียงตัวกระจายรอบต้น ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาด 8-12 x 1.5-2.5 ซม. ปลายแหลม แผ่นใบบาง ขอบใบมักจะเป็นคลื่น ดอกเป็นช่อ แต่ละช่อมีประมาณ 10 ดอก ช่อดอกสูง 7-18 ซม. ดอกเกิดค่อนไปทางปลายช่อ ขนาดดอก 2-3 x 1.5-2 ซม. สีดอกมีความหลากหลาย เช่น สีเหลือง เหลืองอมส้ม สีแสด แสดอมส้ม หรือชมพู กลีบเลี้ยงมักมีสีออกสีเขียว

ช่วงออกดอก กันยายน - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน เจริญได้บนหินที่มีซากพืชทับถมหรือซอกหิน ในป่าดิบทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ จีน เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และลาว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ตากาฉ่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Kingidium deliciosum (Rchb. f.) H. R. Sweet

ลักษณะ

ลำต้นเล็ก ใบรูปขอบขนานจนถึงรูปรีกว้างจนเกือบกลม ขนาด 3 x 6 ซม. ปลายใบมน สีเขียวเข้ม ขอบใบบิดเป็นคลื่น ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ดอกขนาด 1 ซม. ทยอยบานคราวละ 1-2 ดอก กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรีกว้าง กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้ากลีบสีขาวและมีจุดสีม่วงที่โคนกลีบ ปลายกลีบมน กลีบปากสีม่วงสด ปลายกลีบสีขาว มีหูปากรูปครึ่งวงกลม กลางกลีบคอด มีรยางค์ยื่นยาว 2 อัน ปลายกลีบเว้าตื้น เส้าเกสรสั้นสีขาว

ช่วงออกดอก มิถุนายน - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา และป่าดิบชื้น บางครั้งเจริญบนหินหรือในที่มีแสงแดดรำไรจนถึงบริเวณที่มืดครึ้ม พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ กระจายในพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : วิทยา อุ่นเรือน

ว่านน้ำทอง

| ว่านร่อนทอง ผักเบี้ยช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ludisia discolor **(Ker Gawl.) A. Rich.**

ลักษณะ

ลำต้นทอดชูยอด สีม่วงแดง ใบรูปรีจนถึงรูปหอก ขนาด 3 x 5 ซม. สีเขียวคล้ำจนเกือบดำ และมีลายสีทองแดง 3-5 ลาย ปลายใบแหลม ช่อดอกชูตั้ง ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงรูปไข่กว้าง กลีบดอกเชื่อมกับกลีบเลี้ยงบน ทั้งหกกลีบสีขาว กลีบปากเป็น 2 แฉก ปลายกลีบมน เส้าเกสรสีขาว ฝาครอบกลุ่มเรณูรูปหยดน้ำคว่ำสีเหลืองสดและผิวมัน

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขาและป่าดิบแล้งตามที่ร่มแสงแดดรำไร เป็นดินร่วนปนทรายและมีเศษซากพืชทับถม

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย จีน ฮ่องกง เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องลิ้นดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luisia filiformis* Hook. f.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางด้านปลายยอด สีน้ำตาลอมม่วง ใบทรงกระบอก สีเขียวคล้ำ ดอกออกเป็นช่อ ช่อดอกแบบกระจะ ก้านช่อดอกสั้น ออกข้างลำต้นหรือที่ซอกใบ ดอกกว้าง 1.2 ซม. จำนวน 3-5 ดอกต่อช่อ ทั้งห้ากลีบสีเขียวแกมเหลือง กลีบปากมีแต้มสีม่วงแดงเข้มตั้งแต่โคนกลีบปากจนเกือบถึงกลางกลีบปากส่วนปลาย

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย จีน ไทย เทือกเขาหิมาลัยตะวันออก

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องลิ้นดำเล็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Luisia macrotis* Rchb. f.

ลักษณะ

ลำต้นตั้งตรง ใบรูปทรงกระบอก ยาวประมาณ 15 ซม. เรียงเวียนห่างๆ มีหลายใบ ปลายใบมน ช่อดอกสั้น มีดอกเล็กหลายดอก ทยอยบานคราวละ 1-2 ดอก ดอกสีครีม กลีบเลี้ยงบนรูปขอบขนาน กลีบเลี้ยงคู่ข้างหนาและด้านนอกของกลีบเป็นสันเด่นชัด ทั้งสามกลีบปลายมน กลีบดอกรูปแถบ ปลายกลีบมน และยาวกว่ากลีบเลี้ยงบน 2-3 เท่า กลีบปากสีม่วงขอบกลีบสีครีม ส่วนปลายของแผ่นกลีบไม่เรียบ

ช่วงออกดอก มิถุนายน - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรังตามที่ร่มรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

งูเขียวน้อย | เอื้องลิ้นดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Luisia zollingeri Rchb. f.

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกทอดเอียง ใบรูปทรงกระบอก ขนาด 0.6 x 10 ซม. ปลายใบมน ช่อดอกมีหลายช่อ ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างเป็นอุ้ง ด้านหลังกลีบเป็นสัน กลีบดอกรูปรีกว้างจนเกือบกลมทั้งห้ากลีบ สีน้ำตาลแกมเหลืองจนถึงสีน้ำตาลแดง อาจมีจุดสีเข้มที่ด้านนอกกลีบ ปลายกลีบมน กลีบปากรูปไข่กลับ สีม่วงแดง อวบและหนา โคนกลีบมีติ่งคล้ายหูขนาดเล็ก แผ่นกลีบเกลี้ยง

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ – มีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยพบในป่าดิบแล้งและป่าเต็งรังที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย สุมาตรา ชวา บอร์เนียว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องชูคาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Macropodanthus alatus*** **(Holttum) Seidenf. & Garay**

ชื่อพ้อง *Macropodanthus tridentatus* Seidenf.

ลักษณะ

เจริญทางปลายยอด ต้นยาว 3-6 ซม. ใบเรียงสลับเว้นระยะระหว่างใบเล็กน้อย รูปขอบขนาน ขนาด 10-15 x 2 ซม. แผ่นใบแบนและอ่อน ช่อดอกเกิดจากซอกใบ ยาว 5-7 ซม. ห้อยลง ดอกในช่อน้อย ขนาดดอก 2-2.5 x 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงคู่ข้างใหญ่ กลีบปากมีเดือยยื่นออกไปทางด้านหน้า ส่วนที่อยู่เหนือเดือยหยักเป็นแฉก โคนกลีบปากเรียวแคบ

ช่วงออกดอก มีนาคม – พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบชื้น

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตสเป็นกล้วยไม้ถูกรุกรานและหายากในธรรมชาติมีจำนวนลดลงมาก

เอื้องหัวค้อน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Malleola dentifera J. J. Sm.

ลักษณะ

ลำต้นสั้น ใบรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาด 3 x 8 ซม. ปลายใบแหลมช่อดอกห้อยลง มักมีหลายช่อ ดอกขนาด 0.6 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรีจนถึงรูปรีกว้างปลายแหลม ทั้งห้ากลีบสีเหลืองและมีจุดสีเข้มเรียงเป็นแนว กลีบปากมีหูปากเป็นติ่งขนาดเล็ก รูปสามเหลี่ยม กลีบมีเดือยดอกขนาดใหญ่มาก ปลายเดือยแบนคล้ายช้อน

ช่วงออกดอก ตุลาคม – พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดเล็ก พบในป่าดงดิบแล้งและป่าพรุน้ำจืดที่มีแสงแดดรำไร ที่ความสูง 300 – 800 เมตร จากระดับน้ำทะเล

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องแมลงปอทอง | หวายเข็ม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Micropera pallida (Roxb.) Lindl.

ลักษณะ

ลำต้นยาวเรียว ใบรูปแถบ กว้าง 0.8-1.2 ซม. ยาว 5-8 ซม. ปลายใบเว้า ดอกช่อแบบกระจะ ออกตามข้อ ช่อดอกยาว 4-7 ซม. ดอกในช่อ 2-6 ดอก เกิดค่อนไปทางปลายช่อ ทยอยบานครั้งละ 1-2 ดอก ดอกขนาด 0.5-0.6 ซม. สีเหลืองสด ด้านหลังกลีบเลี้ยงมีแถบสีน้ำตาลแดง กลีบปากมีลักษณะเป็นโพรง

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบทั้งในป่าผลัดใบและป่าไม่ผลัดใบ

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องแพนช่อโปร่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Oberonia gammiei King & Pantl.

ลักษณะ

เจริญเป็นกลุ่ม ลำต้นเล็กและแบนปกคลุมด้วยใบขนาด 1.5-2 x 8-16 ซม. มี 5-7 ใบ ปลายใบแหลม ช่อดอกยาว 15-20 ซม. ก้านช่อยาวประมาณหนึ่งในสามของแกนช่อ ดอกเรียงห่างกัน สีเขียวครีม ขนาด 0.2-0.3 ซม. กลีบเลี้ยงรูปไข่ กลีบดอกรูปไข่แกมรูปรี ขอบกลีบหยัก กลีบปากช่วงโคนกว้าง ปลายสอบเป็นแฉก มีหูกลีบเส้าเกสรสั้น

ช่วงออกดอก สิงหาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำหรือที่โล่งแจ้ง

เขตการกระจายพันธุ์ อ่าวเบงกอลแถบอินเดีย บังกลาเทศ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สร้อยทอง | มังกรทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Ornithochilus difformis (Wall. ex Lindl.) Schltr.

ลักษณะ

ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบรูปรีหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ขนาด 8-15 x 3.5 ซม. ปลายมนหรือแหลม ผิวใบมันเล็กน้อยมี 2-4 ใบ ช่อดอกแบบแยกแขนงออกที่ข้างลำต้น ช่อดอกโปร่ง ยาวได้ถึง 25 ซม. ขนาดดอก 0.8-1 ซม. ดอกสีเหลืองมีลายริ้วสีแดง 2-4 ริ้ว กลีบปากสีม่วงแดง ขอบกลีบมีรยางค์ยื่นยาว

ช่วงออกดอก พฤษภาคม – สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบตามป่าดิบเกือบทุกภาคของไทย ยกเว้นภาคกลาง

เขตการกระจายพันธุ์ มีเขตการกระจายพันธุ์กว้างขวางในเอเชียเขตร้อนและกึ่งอบอุ่น

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ภาพ : ภัทธรวีร์ พรมนัส

เอื้องรงรอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Panisea uniflora* (Lindl.) Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปรีจนถึงรูปขนมเปียกปูน ผิวลำเป็นมันวาว ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 10 ซม. ดอกเดี่ยว ขนาด 1.3 ซม. กลีบเลี้ยงรูปหอกแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปขอบขนาน สีดอกมีตั้งแต่ขาวนวลไปจนถึงสีส้ม ปลายกลีบแหลม กลีบปากรูปรีแกมรูปไข่กลับ ปลายมน กลางกลีบมีจุดสีเข้มจำนวน 3 จุด กลีบมีหูปากรูปเขี้ยวขนาดใหญ่ ขอบกลีบหยักเป็นบางช่วง ปลายเส้าเกสรแผ่เป็นครีบสั้นๆ

ช่วงออกดอก ธันวาคม - กุมภาพันธ์

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดถึงแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน พม่า ไทย กัมพูชา เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องจักจั่น

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pelatantheria insectifera **(Rchb. f.) Ridl.**

ลักษณะ

ใบรูปแถบ เรียงสลับระนาบเดียว กว้าง 0.3-0.4 ซม. ยาว 2-3 ซม. หนาและค่อนข้างแข็ง ปลายใบเว้าไม่เท่ากัน ช่อดอกแบบกระจุก ออกที่ข้างลำต้น 1-3 ดอก ดอกขนาด 0.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเขียวอมเหลือง มีแถบเส้นประสีแดงพาดตามยาวกลีบ กลีบปากสีม่วงเข้ม โคนกลีบปากสีเหลือง เดือยดอกรูปกรวยขนาดเล็ก

ช่วงออกดอก ธันวาคม - มกราคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง

เขตการกระจายพันธุ์ จีน อินเดีย เนปาล พม่า ไทย มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเข็มทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pennilabium struthio* Carr

ลักษณะ

ลำต้นสั้นมาก ใบรูปรี ขนาด 2.5 x 10 ซม. มี 3-4 ใบ แผ่นใบเกลี้ยง ก้านช่อดอกยาว 2-3 ซม. แต่ละช่อมีดอกที่ปลายช่อ ดอกน้อย ทยอยบานทีละดอก ก้านดอกยาว 1.5 ซม. ดอกสีเหลือง ขนาด 1.2 ซม. กลีบเลี้ยงรูปไข่แกมรูปรีงุ้ม ที่ปลายมีสัน กลีบดอกรูปไข่กลับ สั้นกว่ากลีบเลี้ยงเล็กน้อย ขอบกลีบหยักและมีจุดสีน้ำตาลแดง กลีบปากสั้น มีหูกลีบขนาดใหญ่รูปพัด ยาวประมาณ 0.6 ซม. สีขาว และปลายหยักเป็นครุย เดือยดอกสีเหลืองครีม ยาวประมาณ 1 ซม. ปลายเดือยโป่งพองประมาณครึ่งหนึ่งของความยาว เส้าเกสรสั้นไม่มีคาง

ช่วงออกดอก มิถุนายน - สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบชื้นระดับต่ำ มักพบใกล้ลำธารบนไม้พุ่มเตี้ยแสงแดดน้อย

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส เป็นกล้วยไม้ถูกรุกรานในธรรมชาติ พบเห็นได้ยาก

ม้าวิ่ง | กล้วยไม้ม้า กล้วยหิน แดงอุบล หญ้าดอกหิน

ชื่อวิทยาศาสตร์

***Phalaenopsis pulcherrima* (Lindl.) J. J. Sm.**

ชื่อพ้อง *Doritis pulcherrima* Lindl.

ลักษณะ

รากมีขนาดใหญ่มาก ลำต้นสั้น ใบรูปขอบขนาน รูปรีจนถึงรูปทรงเกือบกลม ขนาด 4 x 6 ซม. ปลายแหลม มนจนถึงเว้าบุ๋ม ช่อดอกมักมีมากกว่า 1 ช่อ ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรี สีขาวแกมม่วงจนถึงสีม่วงแดง ปลายกลีบมน เมื่อบานเต็มที่ลู่ไปทางด้านหลัง กลีบปากมีรูปทรงเฉพาะ มีหูปากค่อนข้างกลม โคนกลีบมีติ่งแหลม ปลายกลีบมน และมีสันเตี้ยๆ

ช่วงออกดอก ยาวนานหลายเดือน ออกมากที่สุดช่วงเดือนมิถุนายนถึงพฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยบนหิน พบบนพื้นที่โล่ง ลานหิน พบได้ทุกภูมิภาคในไทย

เขตการกระจายพันธุ์ พบเป็นพื้นที่กว้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องกาบดอก

เอื้องลำต่อใหญ่ เอื้องสายสร้อย หางกระดิ่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pholidota imbricata* Lindl.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปขอบขนานถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ มีขนาดใหญ่มาก ใบรูปขอบขนาน ขนาด 5 x 15 ซม. มี 1 ใบ แผ่นใบหนาและแข็ง ผิวใบสากด้าน ปลายใบมน แหลมหรือเป็นติ่งแหลม ช่อดอกยาวย้อยลง มีมากกว่า 50 ดอก ดอกขนาด 0.6 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีจนถึงรูปรีแกมรูปไข่ ปลายแหลม ด้านหลังกลีบเป็นสัน กลีบดอกรูปขอบขนาน เบี้ยว ปลายมน ทั้งห้ากลีบสีขาวนวล กลีบปากเป็นอุ้งลึก ปลายกลีบเว้าเป็น 2 แฉก

ช่วงออกดอก กันยายน - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยขนาดใหญ่ และเจริญได้บนหิน พบในป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ตามที่โล่งแจ้งมีแสงแดดจัดถึงแสงรำไร พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ กระจายพันธุ์ในพื้นที่กว้างของทวีปเอเชีย โดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องใบมะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Podochilus microphyllus Lindl.

ลักษณะ

ต้นขนาดเล็ก ลำต้นเล็กมาก ใบรูปขอบขนาน ขนาด 0.3 x 0.8 ซม. มีหลายใบ ดูคล้ายใบมะขาม ปลายใบเรียวแหลม ช่อดอกสั้นมาก มีหลายดอกทยอยบาน 1-3 ดอก ดอกสีขาว ขนาดเล็กเพียง 0.3 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปไข่ ปลายกลีบแหลม กลีบเลี้ยงคู่ข้างมีขนาดใหญ่กว่าและเชื่อมเป็นคางดอก กลีบดอกขนาดเล็กรูปรี กลีบปากรูปไข่ มีขนาดเล็กมาก ปลายกลีบมน

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยและเจริญบนหิน พบในป่าดิบเขาและป่าดิบชื้นตามที่ร่มรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเสือแพ้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pomatocalpa maculosum*** **(Lindl.) J. J. Sm.**

ชื่อพ้อง *Pomatocalpa naevatum* J. J. Sm.

ลักษณะ

ลำต้นแข็งรูปทรงกระบอก ยาวมากและตั้งตรง ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 8 ซม. ปลายใบเว้า ช่อดอกเป็นช่อแยกแขนง ยาวและตั้งตรง มีหลายช่อ ก้านช่อดอกยาวกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 0.8 ซม. เรียงกันแน่น กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลอมเหลือง ปลายกลีบมน กลีบปากเป็นถุงเล็ก ภายในมีรยางค์คล้ายลิ้น ปลายกลีบแหลม กลีบมีหูปากเป็นติ่งรูปสามเหลี่ยม เส้าเกสรมีขนาดเล็กและสั้น

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - กันยายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง บริเวณที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

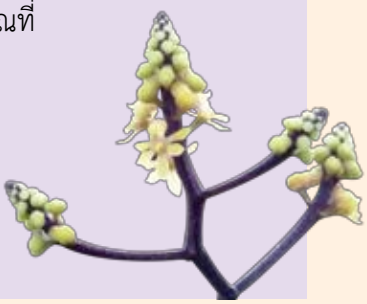

ช้างดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pomatocalpa spicatum Breda, Kuhl & Hasselt

ลักษณะ

ลำต้นสั้นมาก ใบรูปขอบขนานถึงรูปแถบ ขนาด 2.5 x 8 ซม. ปลายใบเว้าลึก ช่อดอกเป็นช่อกระจะ มักมีมากกว่า 1 ช่อ ทอดเอียงหรือห้อยลง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปรีจนถึงรูปรีกว้าง ทั้งห้ากลีบสีน้ำตาลอมเหลือง มักมีจุดสีเข้ม กลีบปากเป็นถุงลึก ภายในถุงมีเนื้อเยื่อรูปทรงคล้ายลิ้น 2 อัน ปลายกลีบปากแหลม

ช่วงออกดอก สิงหาคม - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ตามที่ร่มแสงแดดรำไรถึงมืดครึ้ม พบได้ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ สิกขิม อินเดีย พม่า จีน ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องรังนก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Porpax ustulata (C. S. P. Parish & Rchb. f.) Rolfe

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกลมและแบน ใบรูปรี ขนาด 1 x 2 ซม. ปลายใบเว้า ดอกเดี่ยวมี 1-2 ดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมกันหนึ่งในสามของความยาวกลีบ คล้ายหลอดสั้นๆ ด้านหลังกลีบเลี้ยง มีขนปกคลุม กลีบดอกรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบปลายแหลม กลีบสีน้ำตาลแดงและมีลายสีเข้ม 1-5 ลาย กลีบปากรูปขอบขนาน สีน้ำตาลแดง และหักลงคล้ายเข่า

ช่วงออกดอก กรกฎาคม - สิงหาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขาและป่าพรุน้ำจืด มีแสงแดดรำไรถึงมืดครึ้ม

เขตการกระจายพันธุ์ จีน พม่า ไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส ในธรรมชาติพบเห็นได้ยาก

เอื้องเสือดาว | แมวดาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Pteroceras teres (Blume) Holttum

ลักษณะ

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำต้นค่อนข้างสั้น มักห้อยลง ใบรูปแถบ กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 8-14 ซม. ปลายใบเว้าไม่เท่ากัน ช่อดอกแบบกระจะ ออกด้านข้างลำต้นหลายช่อ ดอกในช่อ 5-8 ดอก ค่อนข้างห่างกัน ช่อดอกยาว 10-20 ซม. ดอกขนาด 1 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีเหลืองมีจุดสีน้ำตาลแดงกระจาย กลีบปากสีเหลือง มีแต้มสีม่วงขนาดใหญ่ มีเดือยดอกขนาดใหญ่ชี้ไปด้านหน้า

ช่วงออกดอก ตุลาคม - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ ทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ จีน สิกขิม อินเดีย พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม สุมาตรา ชวา บอร์เนียว เซลีเบส ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

หวายแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์

Renanthera coccinea Lour.

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกยาวหลายเมตร มีรากขนาดใหญ่ยึดเกาะต้นไม้และพยุงลำต้น ใบรูปขอบขนาน ขนาด 1-1.5 x 4-6 ซม. ปลายหยักเว้า ช่อดอกมีมากกว่า 1 ช่อ มีหลายดอกเรียงห่างกัน ดอกสีแดงสด ขนาด 3-4 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปแถบ กลีบเลี้ยงคู่ข้าง รูปรียาว โคนรูปลิ่ม ขอบบิดเป็นคลื่น กลีบดอกรูปแถบ กลีบปากสั้น ม้วนลงด้านล่าง กลีบปากมีถุงตื้นๆ หูกลีบปากมีขนาดเล็ก รูปสามเหลี่ยม

ช่วงออกดอก มีนาคม - เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ใกล้ลำธาร หรือบนผาหินริมน้ำตก ในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัด

เขตการกระจายพันธุ์ จีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเขาแกะ | เขาแกะ เอื้องขี้หมา เขาควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

Rhynchostylis coelestis (Rchb. f.) A. H. Kent

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอก ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 10 ซม. เรียงชิดกันแน่น ปลายใบเว้าไม่เท่ากัน ช่อดอกตั้งตรง ก้านช่อมักสั้นกว่าแกนช่อ ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่กลับ กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปไข่กลับ กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ทั้งห้ากลีบสีขาว ปลายกลีบมนและขอบเป็นสีม่วงจาง กลีบปากรูปลิ่ม สีขาวอมม่วงจนถึงสีม่วงเข้ม ปลายกลีบมนและมีสีเข้มกว่าโคน กลีบมีเดือยดอกที่แบนและส่วนปลายโค้งงอ เส้าเกสรสั้น สีขาว ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องไอยเรศ | เอื้องพวงหางฮอก

ชื่อวิทยาศาสตร์

Rhynchostylis retusa (L.) Blume

ลักษณะ

ต้นรูปทรงกระบอกสั้น ใบรูปแถบ กว้าง 1.5-2 ซม. ยาว 15-30 ซม. ปลายใบเว้าไม่เท่ากัน ใบเหนียว ช่อดอกแบบกระจะ ออกด้านข้างลำต้น ห้อยลงยาว 30-60 ซม. ดอกในช่อจำนวนมาก ดอกขนาด 1.5 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกสีขาว มีจุดสีม่วงกระจาย กลีบปากสีขาว ปลายกลีบสีม่วง เดือยดอกขนาดใหญ่ ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก เมษายน - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าผลัดใบและไม่ผลัดใบ ทั่วทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ ศรีลังกา เนปาล สิกขิม ภูฏาน อัสสัม ไทย พม่า อินโดจีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สุมาตรา ชวา บอร์เนียว

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องระย้า

ชื่อวิทยาศาสตร์

Robiquetia spathulata (Blume) J. J. Sm.

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกห้อยลง ใบรูปแถบ ขนาด 2 x 10 ซม. หนาและแข็ง มีหลายใบ ปลายใบเว้าบุ๋ม ช่อดอกห้อยลง มีดอกจำนวนมาก เรียงแน่น ดอกสีเหลืองและสีแดง ขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงรูปรีกว้าง ปลายกลีบมน กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายกลีบมน กลีบปากอวบหนา สีเหลืองครีม มีเดือยดอกขนาดใหญ่ รูปทรงกระบอก ปลายมน

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น และป่าพรุตามที่ร่มรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ อินเดีย (สิกขิม) พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

มรกตสอยดาว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Sunipia soidaoensis **(Seidenf.) P. F. Hunt**

ชื่อพ้อง *Ione soidaoensis* Seidenf.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปไข่จนถึงรูปกรวยคว่ำ สีน้ำตาลจนถึงสีน้ำตาลแดง ใบรูปแถบ ขนาด 1.5 x 10 ซม. ก้านช่อเรียวและยาว 10 - 15 ซม. มี 2 - 7 ดอก ดอกสีเขียวอ่อน ขนาด 0.6 - 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปหอก กลีบเลี้ยงคู่ข้างเชื่อมติดกันและอาจเชื่อมติดกับกลีบปาก มีลายสีม่วงตามแนวยาว กลีบดอกปลายแหลมรูปสามเหลี่ยม ขอบหยักเล็กน้อย กลีบปากรูปไข่แกมรูปหอก ปลายมน กลีบปากมีสันนูนตามแนวยาว เส้าเกสรสั้น ปลายมีจะงอย 2 อัน

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ – เมษายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัยพบในป่าดิบเขาบนเรือนยอดของต้นไม้ที่ได้รับแสงแดดจัดที่ความสูงประมาณ 1,400 - 1,600 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

เขตการกระจายพันธุ์ กล้วยไม้ถิ่นเดียวที่พบเฉพาะในประเทศไทยที่จังหวัดจันทบุรี

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส พบเห็นได้ยากในธรรมชาติ

ภาพ : วสันต์ ภูพิชิต

ช้างงาเดียว | เศวตสอดสี เอื้องงาช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thunia alba* (Lindl.) Rchb. f.

ลักษณะ

ลำลูกกล้วยรูปทรงกระบอกยาวมาก ใบรูปหอกแกมรูปแถบ ขนาด 2.5 x 8 ซม. ปลายใบแหลม ช่อดอกห้อยลง ดอกขนาด 5 ซม. มีจำนวนน้อย กลีบเลี้ยงรูปหอกแกมรูปไข่ กลีบดอกรูปแถบแกมรูปไข่ ทั้งห้ากลีบมีสีขาว ปลายกลีบแหลม เมื่อบานเต็มที่ไม่แผ่กว้าง กลีบปากรูปรี ขอบกลีบหยักไม่สม่ำเสมอ กลางกลีบปากสีเหลือง มีแถบหรือเส้นสีส้ม แผ่นกลีบมีขนเรียงเป็นแถว 5-7 แถว โคนกลีบม้วนเข้าจนหุ้มเส้าเกสร

ช่วงออกดอก มิถุนายน - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบเขา บางครั้งเจริญตามซอกหิน ขอนไม้ผุ หรืออาศัยบนไม้ยืนต้นในที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดหรือที่ร่มแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน พม่า ไทย มาเลเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องสายสุคนธ์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Trichoglottis cirrhifera Teijsm. & Binn.

ลักษณะ

ลำต้นรูปทรงกระบอกห้อยลง ใบรูปขอบขนานจนถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ขนาด 2.5 x 4.5 ซม. ปลายใบเว้าบุ๋ม ดอกเดี่ยว ดอกขนาด 0.8 ซม. กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปขอบขนาน ทั้งห้ากลีบสีเหลืองอมน้ำตาล มีจุดสีน้ำตาลแดงทั่วกลีบ ปลายกลีบมน กลีบปากรูปขอบขนาน มีหูปากเป็นติ่งขนาดเล็ก แผ่นกลีบเกลี้ยง กลีบมีเดือยดอกชี้ลงด้านล่าง เส้าเกสรสั้น สีเหลืองอมน้ำตาล ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก ตุลาคม - พฤศจิกายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบชื้นแสงแดดรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ ไทย ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องเบี้ยไม้ใบขน | สามก้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์

Trichotosia dasyphylla (C. S. P. Parish & Rchb. f.) Kraenzl.

ลักษณะ

ลำต้นเป็นเหง้าทอดเลื้อย ไม่มีลำลูกกล้วย ใบรูปรี จนถึงรูปไข่กลับ ขนาด 0.6 x 1 ซม. ออกเป็นกระจุก 2-3 ใบ ปลายใบมน ดอกเดี่ยวออกปลายหน่อใหม่ ดอกขนาด 0.6 ซม. กลีบเลี้ยงบนรูปรี กลีบเลี้ยงคู่ข้างรูปรีกว้างและเบี้ยว กลีบดอกและกลีบปากรูปขอบขนาน ปลายมน แผ่น กลีบเกลี้ยง ทั้งหกกลีบสีเหลือง กลางกลีบปากมีแต้มสีแดง

ช่วงออกดอก เมษายน - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบเขา ตามที่โล่งแจ้งแสงแดดจัดและรำไร

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน พม่า ไทย ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

สะแล่ง | เอื้องปากเป็ด เอื้องปูเลย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vanda pumila* Hook. f.

ลักษณะ

ต้นสูง 10-15 ซม. ใบรูปแถบ กว้าง 1.5 ซม. ยาว 12-15 ซม. ใบค่อนข้างหนา ช่อดอกแบบกระจะ ออกตามซอกใบ ช่อดอกยาว 5-8 ซม. ดอกในช่อ 2-6 ดอก ดอกขนาด 3 ซม. สีขาวหรือสีครีม โคนกลีบปากเป็นอุ้งสีชมพูเข้ม กลางกลีบสีเหลืองและมีเส้นสีชมพูเข้มพาดตามยาว ดอกมีกลิ่นหอม

ช่วงออกดอก กุมภาพันธ์ - มีนาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้อิงอาศัย พบในป่าดิบ

เขตการกระจายพันธุ์ จีน เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย พม่า ลาว เวียดนาม

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส และในธรรมชาติพบได้น้อยลง

เถาขูเขียว | เครืองูเขียว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Vanilla aphylla Blume

ลักษณะ

ลำต้นอวบน้ำ สีเขียว ไม่มีใบ ช่อดอกเป็นช่อเชิงหลั่น ทยอยบานคราวละ 1-3 ดอก ดอกขนาด 3 ซม. กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปขอบขนานแกมรูปรี ทั้งห้ากลีบสีขาวจนถึงสีเขียวซีด ปลายกลีบมน กลีบปากสีขาว .แกมชมพูเรื่อ กลีบม้วนเข้า ขอบกลีบเชื่อมกับเส้าเกสร แผ่นกลีบด้านบนมีขนสีชมพูที่มีขนาดต่างๆ กัน

ช่วงออกดอก มีนาคม - พฤษภาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้เถาเลื้อยขนาดเล็ก พบในป่าเต็งรังและป่าดิบแล้ง

เขตการกระจายพันธุ์ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส ในธรรมชาติพบเห็นได้ยาก

พลูช้าง | ตองผา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vanilla siamensis* Rolfe ex Downie

ลักษณะ

ลำต้นอวบน้ำ ใบรูปรี ขนาด 10 x 20 ซม. ช่อดอกเป็นช่อกระจะ อ้วนและสั้นมาก ดอกขนาด 5 ซม. ทยอยบานคราวละ 1-2 ดอก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรูปแถบแกมรูปไข่กลับ ทั้งห้ากลีบสีเขียวอ่อน ปลายกลีบแหลม เมื่อบานเต็มที่กลีบแผ่กว้าง กลีบปากรูปทรงเกือบกลม สีขาว พบบ้างที่มีสีแดง ขอบกลีบบิดม้วนไปทางด้านล่าง ปลายกลีบมีกลุ่มขนที่ยาวและแบน เส้าเกสรเรียวยาว ด้านหน้าของเส้าเกสรมีขนยาวจำนวนมาก

ช่วงออกดอก พฤษภาคม - มิถุนายน

สภาพนิเวศ กล้วยไม้เถาเลื้อยขนาดใหญ่มาก พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขาตามที่ร่มริมลำธาร มีแสงแดดรำไรถึงค่อนข้างมืดครึ้ม

เขตการกระจายพันธุ์ เป็นพืชถิ่นเดียวที่พบเฉพาะในประเทศไทย

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

เอื้องดินน้อยใบเงิน

ชื่อวิทยาศาสตร์

Zeuxine nervosa (Wall. ex Lindl.) Benth. ex Trimen

ลักษณะ

ลำต้นทอดชูยอด ใบรูปหอกแกมรูปไข่ ขนาด 1 x 2 ซม. สีเขียวเข้ม มีแถบสีเงินขนาดใหญ่ ปลายใบแหลม ดอกขนาด 0.5 ซม. มีจำนวนน้อย กลีบเลี้ยงบนรูปรีแกมรูปไข่ กลีบเลี้ยงคู่ข้างเบี้ยว ทั้งสามกลีบสีเขียว กลีบดอกสีขาว ปลายกลีบมน กลีบปากสีขาว ปลายกลีบเว้าลึกเป็น 2 แฉก โคนกลีบเป็นอุ้งลึก ภายในมีรยางค์อ้วนสั้น 2 อัน เส้าเกสรขนาดเล็กและถูกบังด้วยกลีบเลี้ยงบน

ช่วงออกดอก กันยายน - ตุลาคม

สภาพนิเวศ กล้วยไม้ดิน พบในป่าดิบแล้งและป่าดิบเขา ตามที่ร่มแสงแดดรำไร ค่อนข้างมืดครึ้ม เป็นดินร่วนปนทรายถึงดินทราย ในทุกภูมิภาคของไทย

เขตการกระจายพันธุ์ เนปาล สิกขิม ภูฏาน อินเดีย จีน ไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์

สถานภาพ พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 ของอนุสัญญาไซเตส

ดัชนีชื่อไทย

	หน้า
ก	
กระต่ายหูเดียว	116
กล้วยไม้ม้า	102
กล้วยไม้มือนาง	51
กล้วยหางไหล	47
กล้วยหิน	102
กะเรกะร่อน	47
กะเรกะร่อนเขา	49
กะเรกะร่อนดอย	50
กะเรกะร่อนด้ามข้าว	48
กะเรกะร่อนปากแดง	49
กะเรกะร่อนปากเป็ด	50
ก้างปลา	41
กุหลาบเหลืองโคราช	16
ข	
ขาวมะลิลา	37
ข้าวตอกปราจีน	68
เข็มหนู	13
เขากวางอ่อน	101
เขาแกะ	111
เขาควาย	111
เข็มเย็บกระสอบ	42

	หน้า
ค	
คอกว่าง	38
เครืองูเขียว	121
ง	
งูเขียวน้อย	92
จ	
จุกพราหมณ์	13
จุกโรหินี	14
ช	
ช้างงาเดียว	117
ช้างดำ	107
ช้างผสมโขลง	79
ช้างรอบคอ	81
ฒ	
เฒ่านั่งฮุ่ง	34
ด	
แดงอุบล	102
ต	
ตองผา	122
ตากาฉ่อ	87
ตานโมย	18
ตีนตะขาบ	116

	หน้า
ถ	
เถางูเขียว	121
ท	
เทียนทอง	57
เทียนพญาอินทร์	57
น	
นกกระยาง	56
นมหนูหัวกลม	13
บ	
บวบกลางหาว	56
ป	
ปัดแดง	85
ผ	
ผักเบี้ยช้าง	89
พ	
พลูช้าง	122
พุ่มสุวรรณ	22
ฟ	
เฟิน	85
ม	
มรกตสอยดาว	115
มอกคำเครือ	52
มังกรทอง	97
ม้าลาย	101
ม้าวิ่ง	102
มือชะนี	72
แมงภู่	11
แมวดาว	109
ร	
รองเท้านารี	11
รองเท้านารีคางกบ	11
รองเท้านาง	11
รูหินี	14
ล	
ลิ้นฟ้า	33
ลิ้นมังกร	85
ว	
ว่านงูเหลือม	83
ว่านนางบัวป้อง	23
ว่านนานเย็น	79
ว่านน้ำทอง	89
ว่านบัวแก้ว	79
ว่านเพชรหึง	83
ว่านร่อนทอง	89
ศ	
เศวตสอดสี	117
ส	
สร้อยทอง	97

	หน้า
สะแล่ง	120
สังหิน	85
สามก้อม	119
สิงโตก้ามปูใหญ่	28
สิงโตแคระดอกสาย	24
สิงโตโคมไฟ	29
สิงโตงาม	30
สิงโตนวล	24
สิงโตนักกล้าม	27
สิงโตพัดแดง	26
สิงโตพัดเหลือง	32
สิงโตรวงข้าวน้อย	31
สิงโตรวงข้าวเมืองจันท์	25
สิงโตสยาม	33
สิงโตหลอดไฟ	29
เสือเหลือง	81
แส้พระอินทร์	56
ห	
หญ้าดอกหิน	102
หวายเข็ม	95
หวายแดง	110
หวายตะมอย	56
หัวข้าวต้ม	79
หัวข้าวเย็น	79
หางกระดิ่ง	104
หางเปีย	64
หางแมงเงา	19
หางแมงเงาเล็ก	20
หางแมงป่อง	20
เหลืองจันทบูร	60
อ	
อังกุรพัตร	84
อั้วนวลจันทร์	37
อั้วพวงมณี	36
เอื้องกระต่ายดอกส้ม	74
เอื้องกาบดอก	104
เอื้องกุหลาบกระเป๋าเปิด	15
เอื้องกุหลาบป่า	15
เอื้องกุหลาบพวง	15
เอื้องกุหลาบเหลืองโคราช	16
เอื้องขนค่าง	72
เอื้องข้าวสาร	88
เอื้องขี้หมา	111
เอื้องเข็มทอง	100
เอื้องเข็มแสด	22
เอื้องเขากวาง	101
เอื้องเขาแกะ	111
เอื้องเขี้ยวเสือลาย	38
เอื้องแข้งไก่ปากหยัก	80
เอื้องไข่เน่า	52

	หน้า		หน้า
เอื้องคางกบ	11	เอื้องเทียนสามดอก	46
เอื้องคางคก	11	เอื้องนกขมิ้น	60
เอื้องคำตาดำ	59	เอื้องนมหนู	14
เอื้องคำสบนก	15	เอื้องน้อย	69
เอื้องคำหิน	78	เอื้องนางนี	72
เอื้องงวงช้าง	52	เอื้องน้ำต้น	34
เอื้องงาช้าง	117	เอื้องน้ำเต้า	36
เอื้องจักจั่น	99	เอื้องนิ่มดอกเหลือง	76
เอื้องช่อเงินยวง	77	เอื้องบายศรี	78
เอื้องชะนี	72	เอื้องเบี้ยไม้ใบขน	119
เอื้องชูคาง	93	เอื้องใบไผ่	71
เอื้องแซะดง	63	เอื้องใบมะขาม	105
เอื้องดอกมะเขือ	62	เอื้องปากเป็ด	15, 47, 120
เอื้องดอกหญ้า	88	เอื้องปีกไก่ใหญ่	17
เอื้องด้ามข้าว	15, 47	เอื้องปูเลย	120
เอื้องดิน	86	เอื้องผึ้ง	66
เอื้องดินน้อยใบเงิน	123	เอื้องพวงสร้อย	40
เอื้องดินฟ้าม้าน	23	เอื้องพวงสร้อยน้อย	39
เอื้องตะขาบเหลือง	116	เอื้องพวงหางฮอก	112
เอื้องตะขาบใหญ่	65	เอื้องแพนช่อโปร่ง	96
เอื้องตีนจิ้งจก	12	เอื้องแผงก้างปลา	64
เอื้องทอง	58	เอื้องมะลิ	56
เอื้องเทียน	43	เอื้องมัจฉา	70
เอื้องเทียนไทย	44	เอื้องมันปู	22
เอื้องเทียนใบแคบ	46	เอื้องม้าลายเสือ	101

	หน้า		หน้า
เอื้องมือค่าง	72	เอื้องสายน้ำนม	54
เอื้องแมงปอเล็ก	21	เอื้องสายไม้	52
เอื้องแมงมุมขาว	116	เอื้องสายเศวตปากส้ม	73
เอื้องแมลงปอทอง	95	เอื้องสายสร้อย	104
เอื้องย้อยไม้	52	เอื้องสายสี่ดอก	57
เอื้องรงรอง	98	เอื้องสายสุคนธ์	118
เอื้องระย้า	113	เอื้องสีจุน	63
เอื้องรังนก	108	เอื้องสีตาล	63
เอื้องล่องแล่ง	52	เอื้องเสือโคร่ง	114
เอื้องลายเสือ	114	เอื้องเสือดาว	109
เอื้องลำต่อ	103	เอื้องเสือแผ้ว	106
เอื้องลำต่อกลม	103	เอื้องหมาก	45
เอื้องลำต่อใหญ่	104	เอื้องหางปลา	67
เอื้องลำเทียน	43	เอื้องหางไหล	47
เอื้องลำเทียนปากดำ	43	เอื้องหัวค้อน	94
เอื้องลิ้นดำ	90, 92	เอื้องเหลี่ยม	34
เอื้องลิ้นดำเล็ก	91	เอื้องอินจัน	75
เอื้องเล่นลม	84	เอื้องอีฮุย	72
เอื้องแวววยุรา	59	เอื้องไอยเรศ	112
เอื้องสายดอกขาว	54	เอื้องฮ่องคำ	22
เอื้องสายน้ำเขียว	53	เอื้องฮางคาง	22

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์

	Pages
A	
Acampe ochracea (Lindl.) Hochr.	12
Acriopsis indica Wight	13
Acriopsis liliifolia (J. König) Seidenf.	14
Aerides falcata Lindl. & Paxton	15
Aerides houletiana Rchb. f.	16
Agrostophyllum planicaule (Wall. ex Lindl.) Rchb. f.	17
Apostasia nuda R. Br.	18
Appendicula cornuta Blume	19
Appendicula reflexa Blume	20
Arachnis labrosa (Linld. & Paxton) Rchb. f.	21
Ascocentrum miniatum (Lindl.) Schltr.	22
B	
Brachycorythis *heglecta* H. A. Pedersen	23
Bulbophyllum clandestinum Lindl.	24
Bulbophyllum dissitiflorum Seidenf.	25
Bulbophyllum flabellum-veneris (J. König) Aver.	26
Bulbophyllum lasiochilum C. S. P. Parish & Rchb. f.	27
Bulbophyllum macranthum Lindl.	28
Bulbophyllum odoratissimum (Sm.) Lindl. ex Hook. f.	29
Bulbophyllum orectopetalum Garay, Hamer & Siegerist	30

	Pages
Bulbophyllum parviflorum C. S. P. Parish & Rchb. f.	31
Bulbophyllum retusiusculum Rchb. f.	32
Bulbophyllum siamense Rchb. f.	33
C	
Calanthe cardioglossa Schltr.	34
Calanthe rubens Ridl.	36
Calanthe vestita Wall. ex Lindl.	37
Cleisomeria lanatum (Lindl.) Lindl. ex G. Don	38
Cleisostoma crochetii (Guillaumin) Garay	39
Cleisostoma discolor Lindl.	40
Cleisostoma fuerstenbergianum Kraenzl.	41
Cleisostoma lanatum Lindl.	38
Cleisostoma rostratum (Lindl.) Garay	42
Coelogyne brachyptera Rchb. f.	43
Coelogyne graminifolia C. S. P. Parish & Rchb. f.	46
Coelogyne quadratiloba Gagnep.	44
Coelogyne thailandica Seidenf.	44
Coelogyne trinervis Lindl.	45
Coelogyne viscosa Rchb. f.	46
Cymbidium aloifolium (L.) Sw.	47
Cymbidium bicolor Lindl.	48
Cymbidium dayanum Rchb. f.	49
Cymbidium finlaysonianum Lindl.	50

	Pages
D	
Dendrobium acerosum Lindl.	51
Dendrobium aphyllum (Roxb.) C. E. C. Fisch.	52
Dendrobium crepidatum Lindl. & Paxton	53
Dendrobium cretaceum Lindl.	54
Dendrobium crumenatum Sw.	56
Dendrobium cumulatum Lindl.	57
Dendrobium ellipsophyllum Tang & F. T. Wang	58
Dendrobium fimbriatum Hook.	59
Dendrobium friedericksianum Rchb. f.	60
Dendrobium hercoglossum Rchb. f.	62
Dendrobium heterocarpum Wall. ex Lindl.	63
Dendrobium keithii Ridl.	64
Dendrobium leonis (Lindl.) Rchb. f.	65
Dendrobium lindleyi Steud.	66
Dendrobium mannii Ridl.	67
Dendrobium oligophyllum Gagnep.	68
Dendrobium pachyphyllum (Kuntze) Bakh. f.	69
Dendrobium palpebrae Lindl.	70
Dendrobium polyanthum Wall. ex Lindl.	54
Dendrobium salaccense (Blume) Lindl.	71
Dendrobium senile C. S. P. Parish & Rchb. f.	72
Dendrobium stuposum Lindl.	73
Diploprora championii (Lindl.) Hook. f.	74
Doritis pulcherrima Lindl.	102

	Pages
E	
Eria biflora Griff.	75
Eria bractescens Lindl.	76
Eria globulifera Seidenf.	77
Eria lasiopetala (Willd.) Ormerod	78
Eulophia graminea Lindl.	79
F	
Flickingeria fimbriata (Blume) A. D. Hawkes	80
G	
Gastrochilus obliquus (Lindl.) Kuntze	81
Grammatophyllum speciosum Blume	83
Grosourdya appendiculata (Blume) Rchb. f.	84
H	
Habenaria rhodocheila Hance	85
Hetaeria finlaysoniana Seidenf.	86
I	
Ione soidaoensis Seidenf.	115
K	
Kingidium deliciosum (Rchb. f.) H. R. Sweet	87
L	
Liparis viridiflora (Blume) Lindl.	88
Ludisia discolor (Ker Gawl.) A. Rich.	89
Luisia filiformis Hook. f.	90
Luisia macrotis Rchb. f.	91
Luisia zollingeri Rchb. f.	92

	Pages
M	
Macropodanthus alatus (Holttum) Seidenf. & Garay	93
Macropodanthus tridentatus Seidenf.	93
Malleola dentifera J. J. Sm.	94
Micropera pallida (Roxb.) Lindl.	95
O	
Oberonia gammiei King & Pantl.	96
Ornithochilus difformis (Wall. ex Lindl.) Schltr.	97
P	
Panisea uniflora (Lindl.) Lindl.	98
Paphiopedilum callosum (Rchb. f.) Stein	11
Pelatantheria insectifera (Rchb. f.) Ridl.	99
Pennilabium struthio Carr	100
Phalaenopsis cornu-cervi (Breda) Blume & Rchb. f.	101
Phalaenopsis pulcherrima (Lindl.) J. J. Sm.	102
Pholidota articulata Lindl.	103
Pholidota imbricata Lindl.	104
Pomatocalpa maculosum (Lindl.) J. J. Sm.	106
Podochilus microphyllus Lindl.	105
Pomatocalpa naevatum J. J. Sm.	106
Pomatocalpa spicatum Breda, Kuhl & Hasselt	107
Porpax ustulata (C. S. P. Parish & Rchb. f.) Rolfe	108
Pteroceras teres (Blume) Holttum	109
R	
Renanthera coccinea Lour.	110

Santisuk, T & et.al. 2006. **Thailand Red Data : Plants**. Office of Natural Resources And Environmental Policy and Planning, Bangkok. 256 p.

Seidenfaden, G. 1973. **Note on *Cirrhopetalum* Lindl**. Dansk Botanisk Arkiv Udgivet af Dansk Botanisk Forening 29 (1). 260 p.

_____. 1979. **Orchid Genera in Thailand VIII. *Bulbophyllum* Thouars**. Dansk Botanisk Arkiv Udgivet af Dask Botanisk Forening 33(3). 228 p.

_____. 1985. **Orchid Genera in Thailand XII. *Dendrobium* Sw**. Opera Botanica 83, Copengagen. 295 p.

_____. 1995. **Contribution to the orchid flora of Thailand XII**. Opera Botanica 124, Copenhagen. 90 p.

The Forest Herbarium. 2011. **Flora of Thailand Volume Twelve Part One**. Department Of National Parks Wildlife and Plant Conservation, Prachachon Co. Ltd. 302 p.

Vaddhanaphuti, N. 1997. **A field Guide to the Wild Orchid of Thailand**. O.S. Printing House, Bangkok. 158 p.

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณ **ดร.สมราน สุดดี** สำหรับคำปรึกษา การจำแนกชนิดและรูปภาพกล้วยไม้ **คุณดวงเดือน ศรีโพธา และคณะเจ้าหน้าที่**กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร สำหรับการจำแนกตัวอย่างกล้วยไม้ **คุณอภิสิทธิ์ ปิดทอง** และคณะเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว **คุณพรชัย วนัสรุจน์ และคณะเจ้าหน้าที่**อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ สำหรับความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการศึกษาสำรวจ **คุณชาตรี มากนวล คุณสุพัตรา ลิมปิยประพันธ์ คุณวสันต์ ภูพิชิต คุณจิราภรณ์ มีวาสนา คุณวิทยา อุ่นเรือน ดร.เดชา วิวัฒน์วิทยา** และ **คุณภัทธรวีร์ พรมนัส** สำหรับรูปภาพกล้วยไม้ที่ใช้ประกอบในหนังสือเล่มนี้
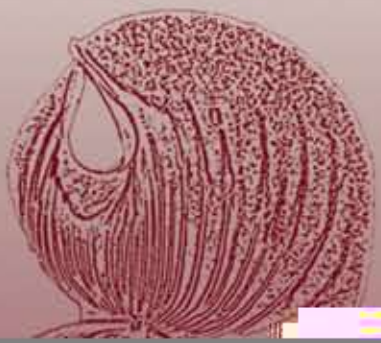
บันทึก